

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: smikbr.ru/zaman

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Парламент

Депутатла Казбек Коковну КъМР-ни Башчысына айырзъандыла

Орта кюн 3 октябрьде КъМР-ни Парламентини депутатлары республиканы Башчысын сайлагъандыла. Законла чыгарыучу органны жыйылыуу Правительствону юйюнде бардырылганды. Анга РФ-ни Федерал Жыйылыууну Федерал Советини сенаторлары бла Къырал Думаны депутатлары, Правительствону, Баш эм Арбитраж судлени, Жамауат палатаны, федерал власть органлары, право низамны саклаучу структураланы къуллукчулары, жер-жерли власть органлары, политика партиялары, жамауат эм дин организациялары келечилери къатышхандыла.

ПРОГРАММАЛА

Кенгешни спикер **Татьяна Егорова** бардыргъанды. Ол «РФ-ни субъектлеринде власть органлары ишлерин къурауну битеулю принциптерини юсюнден» федерал законну 23-чю статья-

сыны 8-чи кесегине тийишлиликде, Россейни Президенти Владимир Путин республиканы Парламентини депутатларына Къабарты-Малкъарны Башчысына къуллугуна юч адамны кѳргюзтгенин эсгертгенди. Аланы

арасында «ИПАР» обществуна таматасы, Парламентни депутаты **Алексей Войтовну**, КъМР-ни Башчысы **Казбек Коковну** эмда табиигат байлыкыла эм экология министр **Шауаланы Илиясны**.

Республикалы законлагъа тийишлиликде, депутатла Къабарты-Малкъарны Башчысын жашырын къол кѳторюу бла сайлайдыла.

Регионну оюучусуну къуллугуна кѳргюзтюлгенле жыйылгъанлары республиканы айнытыуу программалары бла шагъырей этгендиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Сайлау

Къабарты-Малкъарны халкъына къуллукъ этерге ант бергенди

КъМР-ни Парламентини депутатлары Къабарты-Малкъарны Башчысына **Казбек Коковну** сайлагъандан сора, ол къуллугуна киришгенди.

Анга аталгъан къууанчлы жыйылыуу къоншу регионлары келечилери келгендиле. Аланы арасында Адыгейяны башчысы **Мурат Кумпилов**, Къарачай-Черкесияны оюучусу **Темрезланы Рашид**, Дагъыстанны Халкъ жыйылыууну башчысы **Заур Аскендеров**, Шимал Осетия-Алания Республиканы Башчысы **Сергей Меняйло**, Чеченни Парламентини таматасы **Шаид Жамалдаев**, Ставрополь крайны губернатору **Владимир Владимиров**.

Жыйылыуу РФ-ни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толук эркинликке келечисини орунбасары **Александр Куренной**, РФ-ни Президентини Администрациясыны къуллукчулары, сенаторла, Къырал Думаны эм КъМР-ни Парламентини депутатлары, федерал эм республикалы власть органлары, жамауат эм дин организациялары, право низамны саклаучу органлары келечилери, СВО-ну ветеранлары эм башхала къатышхандыла.

Парламентини башчысы **Татьяна Егорова** РФ-ни Президентини кѳргюзтген кандидатураланы сюзгенден сора, депутатла, федерал эм регион законлагъа тийишлиликде, Къабарты-Малкъарны Башчысына жашырын къол

кѳторюу, **Казбек Коковну** келир 5 жылгъа сайлагъанларын чертгенди. Ол жаны бла **Бегим** 3 октябрьде кючюне киргенди эмда Россейни Президентине ашырылганды.

Алай бла Къабарты-Малкъарны сайланган Башчысы, Конституциягъа къол салып, республиканы халкъына къуллукъ этерге ант бергенди. Аны тексти КъМР-ни Конституциясында жазылгъанын белгилерчады.

«Къабарты-Малкъарны Башчысыны къуллугун толтургъанда, адамны эм инсанны эркинликлерине бла праволарына хурмет этерге, Россей Федерацияны, Къабарты-Малкъарны Конституцияларын толтурургъа эм къорууларгъа, республиканы къыраллыгъын, аны жерини битеулюнюн, къоркуусулугун сакъларгъа, Къабарты-Малкъарны халкъына къуллукъ этерге ант береме», дегенди.

Казбек Коковну регионну оюучусуна айырылгъаны бла Федерал Жыйылыууну Федерация Советини башчысы **Валентина Матвиенко**дан бла премьер-министр **Михаил Мишустин**ден алгъышлаула келгендиле.

Ахыры 3-чю бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К.В. Коковну Устазны кюню бла АЛГЫШЛАУУ

Къабарты-Малкъарны билим беруу системасыны хурметли ишчилери эм ветеранлары! Битеу жюрегимден сизни профессионал байрамгъыз – Устазны кюню бла алгъышлайма!

Устаз ол жалаанда усталыкъ тойюлдю, ол жюрек излемди, огурулу эм магъаналы борчду. Билим бергенден сора да, ол ызда баргъанлары энчи адамлыкъ эм жюрек ышанлары эмда, сѳзсюз, окуучуларына сиймекликлери болургъа тийишлиди. Сизни къыйныгъыз, тѳзюмлюнюгюз, къайгырыуугуз эмда билеклигиз хар сабийге кесини хунерин ачаргъа, терен билим алыргъа эмда тюз жашауну сайларгъа болушадыла.

Окуучуларыгызгъа Ата журтха сиймекликни, ата журтлу тарыхха, бизни халкълагъа тѳрели тин къыйматлагъа хурметни сингдире, сиз къыралны керти патриотларын юйретесиз. Анга юлгоге башха-башха жыллада школда билим алып чыкъган тѳлюле этедиле, аланы бирлери уа бююнлюкде, Россейни жалынчакъсызлыгъын бла къоркуусулугун жалчыта, энчи аскер операция бардырылган тийреде ал сатырлада жигитлеча сермешедиле.

Сизни женгил болмагъан, алай магъаналы къыйныгъыз, сайлагъан усталыгъызгъа кертиликгиз эмда кесигизни аямай ишлегенигиз ючюн ыспас этеме. Биз республикада шѳндюлюю билим беруу болумланы, къурау жумушлары андан ары бардырылкъбыз. Мындан арасында да мектеплени тири ишлерибиз, ремонтларын этерикбиз, тийишли оборудование бла жалчытырыкъбыз, усталлагъа болушукъ амаланы кенерттирикбиз.

Битеу жюрегимден сизге саулыкъ-есенлик эмда ѳз Къабарты-Малкъарны бла Ата журтубузну игиликлерине деп бардырган огурулу ишигизде жетишилме тежейме.

Устазны кюнюне аталгъан
материалланы 4-чю бетде окъугуз.

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугалары бла белгилеуню юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы билим беруу системасында кѳп жыллары бет жарыкълы урунганлары, ѳсюп келген тѳлюню юйретууге бла окутуугъа салгъан уллу къыйынлары ючюн сыйлы атла берирге:

«Къабарты-Малкъар Республиканы билим беруу юнюн сыйлы ишчиси»

ХАУПШЕВА Фатимат Султановна – Зольск муниципал районну «Къошакъ билим берууно муниципал казна махкемесини къошакъ билим берууно педагогуна,

«Къабарты-Малкъар
Республиканы сыйлы устазы»

АТТАЛАНЫ Раузатха, Назирни къызына – Нальчик шахар округну «Совет Союзну Жигити А.Ю. Байсолтан улу атлы 19-чю номерли битеулю билим берген орта школ» битеулю билим берген муниципал казна махкемесини тарыхдан бла обществознаниядан устазына,

МАЛАХОВА Наталия Николаевна – Нальчик шахар округну «Энчи предметлени терен халда окутхан 9-чу номерли битеулю билим берген орта школ» битеулю билим берген муниципал казна махкемесини орус тилден бла адабиятдан устазына.

Къабарты-Малкъар Республиканы
Башчысы **К. КОКОВ**

Нальчик шахар,
2024 жыл 2 октябрь, №86-УГ

Депутатла Казбек Кокковну КъМР-ни Башчысына айырғандыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

АСЛАМ ЭС – БИЗНЕСГЕ

Биринчи Алексей Войтов сөлешгенди. Ол «Справедливая Россия – Патриоты – За правду» партияны келечиси болганын белгилерчады. Сёзюно аллында Алексей Войтов кыралны Президентине эм партияга аны бу күүлүккүгә көргүзүп этген ышаныулукуллары ючюн ыразылыгын айтханды.

Программада бийик технологиялы предпринимательствону айнытыну, эл молкно, туризми онгланын толу хайырлануу, инвестицияланы кёбейтину, экономикага кадрланы хазырауу юслеринден башламчылыкка бардыла. Ол санда туризм бла кюрешгенлеге себепликни чертгенди. «Ич туризми айнытыну баш магъана бериледи, бу жумушланы асламын а гиче эм орталык бизнес толтурадыла, ишчи жерлени асламын ала кыраидыла. Ич туризмден регионга тыюген файда быйлы биринчи жарымында 35 процентге өсгенди. Ол Шимал-Кавказ федерал округда эм иги көрүмдүлөден биринчи», - дегенди.

ХАР БЁЛЮМДЕ – ЁСЮУ

Ызы бла Казбек Кокков шагъырей этгенди программасы бла. Анда уа регионну 2030 жылга эмда 2036 кезиге дери айнытыну мадарлары бардыла.

Алгъа Россейни Президенти Владимир Путинге аны республиканы Башчысыны күүлүгүна көргүзтени ючюн ыразылыгын айтханды, республиканы жамаатына Парламентни депутатларын сайлауга тири кыатышханлары ючюн ыспас этгенди. «Манга берилген ышаныулукууну толтуруу ючюн, кыолдан келгени этерге хазырма», - деп белгилегенди.

Документ РФ-ни Президентини кыралны айнытыну стратегиялы борчларында бла май указлада белгиленген жумушланы мурдорунда кыралганды эмда республиканы жамаатыны башламчылыклары бла тилеклери эсге алынгандыла.

Экономиканы юсюнден айта, Казбек Кокков чыгарылган продукцияны өлчөми эки кереге, республиканы кеси файдалары да эки кереге өсдюрюлгенлери (10 миллиарддан 20 миллиард сомга), орталык айлык 1,7 кереге кёбейтилген, ишсизлик 14 процентте, кылайсызлыг а 24,9 проценттен 14 процентте дери азайтылганын айтханды. «Экономика айныуу жолунда болганы, бюджетни файдалары өсдюрюлгенлери социал соруулары тамамларга, кырал магъаналы борчланы толтургуга себеплик этерикдиле», - дегенди Казбек Валерьевич.

Энчи аскер операцияны муратларын юсюнден айта, Казбек Валерьевич аны баш борчу Россейни жалынчаксызлыгын эм кюркүсузлүгүн саклау болганын чертгенди. Ол себепден СВО-га кыатышханлага бла аны ююрлерине себеплик артыкда магъаналы жумушду.

Казбек Кокковну программасында демографияны, республикада адамны жашау ёмюрүн узайтыну, халкыны санын ышангылы өсдюрюну юслеринден айттылганды. Бу муратлага жетишир ючюн а саулук саклауу игилендириу мадарла

толтуруладыла. Республикада больница, поликлиника, фельдшер-акушер пункта, амбулаторияла ишлетилгендиле, бир-бир мекяйла тынгылы жангыртылгандыла, медицина учреждениялага бийик технологиялы оборудование келтирилгенди. 2030 жылга дери уа этгга 90 объектни ишлетирге эмда тынгылы жангыртырга мурат барды.

Спортну айнытыну юсюнден айтханда, федерал программала бла бирге келир жылдан спорт объектлени республикалы бюджетден ишлетирге муратла бардыла. «Физкультура бла кюреширча онгла битеу элде да болурга керекдиле», - дегенди.

Халкыны кылайлыгын өсдюрюуге, айлыкны кёбейтиуге, ююрлеге болушлукка да эс бурулганды. «2030 жылга кылайсызлыкны өлчөми 7 процентте дери азайтылгыга керекдиле», - дегенди.

Ююрлеге себепликни кырал системасы бла бирге регион мадарла синдирилгендиле. Ол санда бешинчи сабий тууганда, ююрге жашау болумларын игилендириуге 500 минг сом бериледи. Быйыл 1 сентябрден а көп сабийли ююрле школга дери

курортла айнытыллыкларын чертгенди.

Салынган борчлага жетишир ючюн а, республикада жамауат-политика ышангылылык, право низам, законлук, келишюлюк болурга кереклисин айтханды.

- Къабарты-Малкъарны халкына, Ата журтубузга күүлук этиуге итинулюк салынган борчлага жетишюну баш амалды. Мени жашаууда эм магъаналы не заманда да ол болганды, - дегенди Казбек Валерьевич сёзюно ахырында.

УРУННАН АДАМНЫ ЭРКИНЛИКЛЕРИ

Шауаланы Илиясны программасы уа КРПФ-ни регион бёлюмюно Парламентте депутатланы сайлауда көргүзюлген документни мурдорунда кыралганды. Аны бла шагъырейленген, биоплюкде баш магъаналы борчу энчи аскер операция Хорлам болганын чертгенди. «Энчи аскер операцияга кыатышкан аскерчилерибизге ыразылыгымы айтырга сөею. Сиз кыралыбызны жалынчаксызлыгы ючюн кызауат бардырасыз», - дегенди.

Программасын баш магъанасы – урунган адамны эркинликтерин саклау болганын чертгенди Шауаланы Илияс. Башламчылыклары арасында республиканы промышленностун жангыртыу, «урушну сабийлерине» льготала тохтатдыруу, школлада окутууу бир сменага кёчюрюу, жашау журтланы регион программасын хазырау, медицинада оптимизацияны тохтау, эл молк продукцияны жарашдыруу, эл молк бла кюрешгенлеге субсидияланы, республиканы халкларыны, ана тиллени саклау эм башха жумушла бар эдиле.

АЙЫРЫЛА

КъМР-ни Парламентинде «Единая Россия», КРПФ, «Справедливая Россия – Патриоты – За справедливость», ЛДПР, «Зелёные» партияланы фракцияланы башчылары Михаил Афшагов, Борис Паштов, Владимир Кебеков, Владимир Безгодко эм Сафарби Шхагапсоев КъМР-ни Башчысына көргүзюлгенлени юслеринден кеслерини оюмларын айтхандыла.

Ала битеу программала тынгылы болганын, алада магъаналы жумушла белгиленгенлери айтхандыла. Болсада хар фракция да жыйылыларында Казбек Кокков жанлы болурга келишгенлери билдиргендиле ала. Быллай оюу шёндюю кезиге жамауатны бирикдириуге, инсанлык келишюлюкно саклауу себеплик этеригин айтхандыла. Дагыда Казбек Кокковну регионну Башчысыны күүлүгүнда тамамлаган жумушланы белгилеп, аны жанлы ол себепден болганын айтхандыла.

Ызы бла жыйылыу 20 минутта тохталып, депутатла жашырын халда сайлауларын этгендиле. Биолетенле саналгандан сора, парламентарийле барысы да бирча Казбек Кокков жанлы кыол кётюргенлери ачык этилгенди. Татьяна Егорова, эзелени белгиле этип, Казбек Валерьевични алгышлаганды эмда республиканы айнытыуда, халкыны кылайлыгын игилендириуге жетишимле тежегенди.

Депутатла КъМР-ни Башчысын айырыну юсюнден Бегимни сөзюп, кабыл көргендиле. Казбек Кокков анга этилген ышаныулуку ючюн ыразылыгын билдирил сөлешгенди.

- Республиканы халкына күүлук этиуден багылы жуук да жокъду. Мен иш кёллю, Къабарты-Малкъарда мамырлыкка да, келишюлюкде, Россейни көп миллетли ююрюнде жашаган халкыны келечиси болганыма ёктемленею. Мындан ары ишимде билимими, кыарыууму, керек болса уа, саулугуму да аямазга хазырма, - дегенди ол.

Республиканы Башчысы ишинде РФ-ни Президентини буйрукларына таянырыгын белгилегенди. «Ала Россейни эм республиканы халкыны ырахат жашауу жангытыуга бурулдула. Таматала этген насыихатлага кертичи боллукма: халкыны сөереге, адамларыбызга жарарга. Барыбыз да бирге болсак, битеу белгиленгенни тамамлаптыкбыз. Бизни биригибиз, келишюлюкно артыкка магъаналыдыла. Битеу бу жумушланы биз политика ниетлерибизге кырамай бирге тамамлаптыкбыз», - дегенди ол сёзюно ахырында.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысын сайлауларыны юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Россей Федерацияны Президенти Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысына көргүзтген кандидатураланы сюзгенден сора, 2021 жылда 21 декабрьде чыгарылган «Россей Федерацияны субъектеринде власть органы кырауу битеулю принциптерини юсюнден» 414-ФЗ номерли федерал законун 20-чу эм 23-чу статьяларына, Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 79-чу статьясына, 2014 жылда 23 апрельде чыгарылган «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысын сайлауларыны юсюнден» 19-РЗ номерли республикалы закону 3-чу статьясына тийишлиликде, Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

Бегим этеди:
1. Жашырын кыол кётюрю бардырып, Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысына келир 5 жылга **Кокков Казбек Валерьевични** сайларга.
2. Бу бегим кабыл көрүлген кюнден кючюне киреди.
3. Бегимни Россей Федерацияны Президентине ашырырга.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини
Председатели **Т. ЕГОРОВА**

Нальчик ш., 2024 жылда,
3 октябрьде, 29-П-П

Болушлук

Кезиулю энчи жуок жиберилгенди

«Энчи аскер операцияга кыатышкан жерлешлерибизге болушлук этиуно андан ары бардырабыз. Ал сатырда аскер борчларын толтурган бёлюмлеми энчи техника бла жалчатылганбыз, ол

санда кыйын жерледе журюрге деп жараган төрт автомобиль, беш квадроцикл, отуз сегиз квадрокоптер эм кёкде пилотсуз учкан аппаратлага жарарык беш детектор.

СВО-га кыатышкан аскерчилени бёлюмлерини таматарланы тилеклери кёре, бюгюн кыралган энчи жюкно мени бюрурум бла республиканы предпринимательлери бла Эл молк министрствосуну аграрийлери жыйышдыргандыла», - деп жазганды КъМР-ни Башчысы **Казбек Кокков** кесини телеграм каналында.

Бу магъаналы жумушну тамамлауга кыатышкан Россей Федерацияны Федерал жыйылууну Кырал Думасыны депутаты Иван Иванович Демченкога жүрек ыразылыгымы билдирге сөею, дегенди регионну оючусу.

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Александр Куренной а полпрэд Юрий Чайканы алгышлауун окугъанды. Россейни Президенти, Парламентни депутатлары Казбек Кокочва ышаныулык этгенлерин белгилегенди ол: «Ол а сиз эмда командагъыз регионну социал-экономикасын, жамауат-политика болумун айнытуда хайырлы ишлегенигизге шагъатлык этеди. Сиз Къабарты-Малкъарга таматалык этген алты жылны ичинде промышленностьда, эл мүлкде, кырулушта, туризми айнытуда улуу жетишимле болдургулгандыла», - деп айтылады Юрий Чайканы алгышлауунда.

Бу сөзгеле регионланы оночулары да кышулгандыла. Мурат Кумпилов Казбек Валерьевич сынаулары кезиунде тюз оюмла эте билгенин кёргозгенин чертгенди. «Сизге Къабарты-Малкъарны халкыны жанындан ышаныулык барды, Федерал арадан себеплик этиледи. Алай аны бла бирге уа Адыгеяны жамауаты да сизге тутушлык этеди. Ахыр жылда бизни республикаланы кырындаш халкларыны арасында байламлыкка бютонда кючленгендиле», - дегенди ол эмда келишуилуокно, мамырлыкны сакълауда мындан аркы да бирге ишлерге хазыр болганын чертгенди.

Заур Аскендеров Дагъыстанны Башчысы Сергей Меликову алгышлауун окугъанды. Анда уа Казбек Кокочва Ата журтка сыймеклини, тууган журтубууну, халкларыбызны тёрлерине кертичиликни юлгосю болганын айтылады: «Регионнга таматалык эте, кючю оночу, ишгизни профессионалы, берген сөзге кертичи болганыгъызны кёргозгенин, аны кер-

Къабарты-Малкъарны халкына кыуллукъ этерге ант бергенди

ти ишледе бегейтгенсиз», - деп айтылады анда.

Темревланы Рашид регионнга башчылык этген кезиуде Казбек Кокоч федерал араны, республиканы жамауатыны ышаныулугуна тийишли болганын чертгенди. «Биргегизге ишлеген командагъа салгъан муратланы билеме, ала барысы да толтурулукларына ишексизме. Ахыр жылда кеп магъаналы жумушла толтурулгандыла, проектле энтта кепдуле. Энци аскер

операцягъа кыатышхан жашлагъа этген болушлукъ да белгиледи», - дегенди ол.

Шимал-Кавказ федерал округ кавказ миллетлини бир юйюрю болганын белгилегенди алгыш сөзюнде Сергей Менйло. «Эмюрлени теренинден бизни халкыла шуэхлукъда жашайдыла, бюгонлюкде да бу тёреле андан ары бардырыладыла. Ол а жамауатка бютонда магъаналыды», - дегенди ол.

Шаид Жамалдаев а Чечен Республика-

ны Башчысы Рамзан Кадырову алгышлауун окугъанды. Анда Казбек Кокочу республиканы андан ары айнытуда битеу сынаууну, билимни салырга хазыр болганын, жангыдан регионну оночуусуна сайланганы аны ишине берилген багъа болганын жазылыды. «Ол сизге этилген ышаныулукуну, профессионал билимни, жууапылыкны, берген сөзге кертиликни, республиканы халкындан журметликни белгисиди», - деп жазылады алгышлауда.

Владимир Владимиров кеси да Прохладныйден болганын айтып, республикада тюрленуле ючюн ыспас этгенди. «Прохладный ючюн сау болугъуз. Мен, алайтын жюрию, тюрленулини кереме: маданият юйле, жолла тапандырыладыла. Ставропольчула, аланы арасында мен да, юйюрюм бла солурга сыйюп журюген Мингит тауну тийеринде жангырыула ючюн да сау болугъуз», - дегенди ол.

Казбек Кокоч, алгышлаулагъа жууаплай, анга Россейни Президенти, КъМР-ни Парламенти этген ышаныулыкъ эмда алгышлаула ючюн ырызлыгын айтылды.

«Ол манга улуу жууапылыкъды. Аны толу ангылайма, Россейни Президентини, Парламентини, республиканы халкыны ышаныулыкларын тамамларыгъа ишексизме. Шендо Къабарты-Малкъарны жамауатына кертилик бла кыуллукъ этерге ант бергенме. Манга халкыбызны кереклерин жалчытуудан багъерлы жукъ да жокъду. Бу трибунадан нёгерлерини алында республиканы халкы ючюн кючю, билимни, керек болса уа, саулугъуу да аямазгъа сөз береме», - дегенди ол.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Жамауат палата

Жаш адамланы эл мүлкге сейирлерин кыозгъарча

Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны онекинчи пленар жыйлыуунда эл мүлк продукцияны чыгаргъанлагъа болушлукъ этиуню амаллары кыаллай бирге хайырлы болгандарын сюзгендиле.

Жыйлыууну ача, палатаны башчысы Хаазратали Бердов бюгонлюкде агро-промышленный комплекс эм кыйын болумлада ишлегенин, анга кырамай, тири айныганын, жетишимлери болганын да белгилегенди. Республиканы Правительствосуну жанындан анга кыайгырыу уллуду, дегенди ол.

Доладла окулурудан алгъа, Черкеслени битеудия ассоциацияларыны башчысына Хаути Сохроков жанында айырылганы билдирилип, сөз анга берилгенди. «Бизни муратыбыз мамырлыкны, шуэхлукъны, бирилкин кючлеудю - бусагъатда ол бютон магъаналыды. Жетишимлери келдеде кеп жигитиби энедиле, анала уланлары асырайдыла, сабийле экюсю кыаладыла. Ассоциация энчи аскер операцяны бардырыгъа кыолдан келген болушлукъну дайым этеркиди. Жамауат палата бла байламлыкканы мындан арасында да журюторюкдо», - дегенди ол.

Эл мүлк продукцияны чыгаргъанлагъа себеплик «Эл мүлкю айнытуу, эл мүлк продукцияны, сырьёну сатыу-алуу рыноклагъа кырау» кырал программаны чегинде этиледи. Аны баш борчу адамланы саулуларына кыоркыусуз эл мүлк продукция бла жалчытууду. Кырал болушлукъну хайырлылыгына багъа бичгенде уа, аны производствеле тынч ангылашынганды, битеулю мардаларын, адамла аны алагъанларын бла кыалгъанларын тинтирге тийишлиди. Жыл сайын а болушлукъ мингден аслам инсанга этиледи.

Баш докладны республиканы эл мүлк министрлини орунбасары Тимур Вадахов окугъанды. Ол чертгенча, шендо аграрийлеге болушлукъну жангы тюрлюпериде да бардыла, ол санда эл мүлк биригулеге урулуыла эм бузуола алыу бла байламлы кыоранчаларны кесегин кырал кыайтарыды. Дагъыда, эл мүлк кооперативлени санына файдаларыны 70 проценти чакълы бири эл мүлк продукцияны жарашдырудан келгенде да кирликдиле.

- Введомствондан ахча предпрятиялагъа

производство мурдор кыуаргъа да бериледи. Болушлукъну жангы «Ишин энди башлагъан фермер» деген тюрлюсю бла уа бу иш бла тынгылы кюреширге муратлары болгъанла хайырланалыкыдыла. Жангыз да ала бу жаны бла эм азындан эки жылны ишлеп сынам алыргъа керекдиле, алагъа грантны эм уллу ёлчеми 1,5 миллион сом боллукъду. 2023 жылны эсеплерине керё, 69 миллиард сом багъасы эл мүлк продукция чыгарылганды, бу кёрюмдо бла биз округда биринчи жердебиз. 2019 – 2023 жыллада эл мүлк товарланы чыгарыу 50 процентге ёсгенди. Ол кырал эл мүлкге кыайсы жаны бла да – будай, арпа чыгарыу, жерлени сугъарыу, картоф эм башха тахта бла бахча битимлени ёсдюрюу, малчылык, кёгетле бузулмай сакълангъан жерлени ишлеу, сют, аш-азык жарашдыруу – битеулю себеплик этиуню хайырланданды, - дегенди ол.

Къабарты-Малкъар кырал аграр университетни «Экономика» кафедрасыны профессору Тогуззаланы Тахир белгилегенча, агропромышленный комплексни (АПК) айныуна тийгъчылык бусагъадагы экономика болумла бла билимлик кадрланы азлыгы этедиле. Ол билдиргенча, эл мүлк министерство АПК-да эм керекли усталыкылагъа керё ишчилени хазырлагъан билим беруу учреждениелагъа ахча бёлюрге хазырды. Бу мадар сагъанылгъан проблеманы кетериге себеплик этерге боллукъду. Алай эсе да, анда кадрла ючюн эришуилуокно ёсе баргъаны чурум салады. Бир окуучу, студент ючюн грантны орта ёлчеми 60 минг сомдан аслам боллукъ тоиождю. Бусагъатда бу амал сынау халда кирилгенди, аны болжалын созуу хайырлылыгыны эсеплерине керё боллукъду. Быйыл университетде Россельхозбанкни башламчылыгы «Эл мүлк управление» программалагъа керё «Фермерни мектеби» деген уллу юйретуу проект бардырылганды. Анда 25 инсан «Бахчачылыкъ» эм «Сют жарашдыруу малчылыкъ» деген темалагъа лекциялар тынгылагъандыла. Тахир Хаутович эс бурганъча, бусагъатда эм магъаналысы кыралгъа, бизнесге да федерал регион даражалда жаш адамланы эл мүлкге урунурга этиндириудю.

Республиканы фермер мүлклерини ассоциацияларыны башчысы Инал Алакаев билдиргенге керё, аланы биригуле гитче бизнес бла кюрешген 300 инсан киредиле. Быйылдан башлап регионнга АПК-ны юч жаны бла айнытугъа эркинлик бериледи, аны ючюн ахча федерал бюджетден бёлюнорюкдо. Андан сора да, мянлык гитче тюрлюлер, агрострахование бла кюрешгенге, урукулъа чыгаргъанлагъа, малчылыкка урунганлагъа да болушлукъ боллукъду. Айырмалы урукулъаны чыгарыу бла кыумалы малланы тутугъа федерал магъана берилгенин да белгилерге тийишлиди, дегенди ол. Инал Таламашевич айтылгъанча, республикада гитче предпринимательство бла кюрешгенге асламысында «Агростартап» проектни сайлауудула, ызы бла юйюр фермаланы айнытугъа ахча алгъанла барадыла. 2012 жылдан башлап бу эки жаны бла кюрешген адамла ахча кыолу болгандыла, аланы грант проектлерини себепликери бла уа 2500-ге жууукъ жангы ишчи жер кыралганды.

Палатаны АПК, табийгат байлыкканы хайырланыу, кыудуретни эм экологияны сакълау жаны бла комиссиясыны башчысы орунбасары «Шаджам» обществону таматасы Шауаланы Артур бу предпритиялары жетишимлерини эм кыаллай чурумлагъа тубегенини юсюнден айтханды. Ол малчылыкка, бютонда уа сютно жарашдырыгъа, энчи эс бёлюнорге кереклисин да чертгенди. «Арт жыллада отлукулъа, запчастылагъа, жерни байкыландыруу кереклеге багъала иги да кышулгандыла. 60 минг тёлеп, ишчилени тийгъан бек кыыйыны. Специалистлени, ветеринар врачланы, зоотехниклени уа айгъа 100 минг тёлеп да тапхан кыйыныды. Кыоранча ёсгенлери бла байламлы, производствон хайыр болу ючюн, сютно бир литрин чыгарыула болушлукъну, бир да болмаса, 10 сомгъа жетдиргерге керекди, башха регионлада ол 40 сом окуна болады», - дегенди ол.

«Ленинц» эл мүлк кооперативни башчысы Владислав Русс аланы биригулерни республикада эм эрттегили, бай тарылы болганын эсгертенди. Кооперативни 3088 гектар жери барды, ол а республиканы пашняларыны жангыгъа да 1 проценти. Ала производство амалланы бютон тынгылы хайырланууну, жангы технологияны синдириуню, продукцияны ёлчеме кёбейтуу, багъасын а азыракъ этиуню юсю бла файданы ёсдюруге аланыдыла. Арт жылда

да ала 190 гектарда терекле орнатхандыла, ол санда интенсив технологиялагъа керё да. 2017 эм 2019 жыллада 3 минг кёгетни тутарча жерле ишлендиле, аланы кыаум-кыаум этиу оборудованины салгъандыла. Федерал эм республикалы бюджетлерден, кыоранчаларны кесегин кыайтарыча 14,1 миллион сом алгъандыла. Бу мадарланы болушлугуу бла продукцияны качествосун игилендирилгенди, кёгетлени сакълауу болжалы кёбейтилгенди. 2018 эм 2021 жыллада сугъарыу системаланы орнатыула 45 миллион кыоратылгъан эди, аны 25,3 миллиону кыайтарылганды. Алай кыралган жерледе тирлик бек бай болганын да белгилерчады.

Кооперативде малланы саны 2520 болады. Аладан 725-си сауулган ийнекдиле. Тауукъла 64 мингдиле, гаккылары инкубациядан алынганча багъала бла сатыладыла. Былырт 684 тонна эт, 5 минг тонна сют жарашдырылганды, гаккылары саны уа 3,5 миллионга жетгенди. Алай, башха айтылганыча, производствону бардырыуда багъала ёсгенлери, иш хакъланы да кётюрюрге кереклиси чурум болмай калмайды, кыралны болушлугуу да аны ючюн изленеди. Субсидияла биригуле 20 жыл чакълы бир заманы берилдиле, алай бла производствот таркымайды.

«Зольский картофель» мянлык генеральный директору Руслан Бжеников да предпритияларыны жетишимлерини юсюнден айтханды. Ол белгилегенча, бийик кёрюмдоле болдурурга алагъа федерал программада берилген онгла, сора РАН-ны регионда арасыны илму тинтилерини хайырындан картофну жангы 4 тюрлюсю чыгарылганы болушхандыла.

Ахырында оюмун Россейни Жамауат палатасыны келечиси Барасби Карамурзов билдиргенди. «Зольский картофель» предпритияны юлгосюнде шендогюлю предпритияла кыаллай ишлерге керек болгандарына тошконгенме, ол сынамгъа кыоншу регионланы да юйретирге тийишлиди. Аны юсюнден Россейни Жамауат палатасында да айтууну дурус кереме. Эл мүлкге ишчилени хазырлауда жаш адамланы да бу сферагъа сейирлерин кыозгъарга керекди, мен ангылагъандан, бу проблема кеп жылланы магъанасын тас этмеиди», - дегенди ол.

Жыйлыууну эсеплерине керё, республиканы Правительствосуна, Эл мүлк эм сейирлери болгъан башха министрстволагъа, жер-жерли самоуправление органлагъа эсерттиле жарашдырылгандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа.

5 октябрь — Устазны күню

Хар жолдан жангычы оюмлары сейүрге квалдырадыла

Элбрус районну кышакъ билим берген Мокьаланы Магомет атлы сабий эм жаш тёлү чыгармачылыккыны айнытуу арабасында фахмулу устазла кёлдөле. Руслан Бишенов бу арада «Авиамоделирование» биригүнү таматасы болуп ишлегенли 22 жыл болады.

Бу кезиуде аны кёлундан көп билими сабий чыгып, инженер усталыкка кеслерин табып, Россейни шахарларында урунадыла. Руслан Халифович ариу тилли, жумушакъ жюрөкли, жууаплы устазды. Ол биринчи классдан башлап бусагытта кеси таматалык этген кружокка жюрюгенди. 5-чи класска жеткенде уа, педагоглары шахардан кёлчүп кетеди. Этгөр жашчыгъ а, кесине сейр болган ишни жартылай кыяргъа соймей, Гуданаланы Юрийге барып, «Ракетамоделирование» деген кружокна жазылады.

Мында алакат устазны кёлунда билим алып, бираз замандан спортну ракетамодельный тюрлюсюню устазына кандидат болады. 11-чи классны бошагынычы, чыгармачылыккы юйге, сойген устазына бир да эрикмей жюрюгенди. Школдан сора аскерчилик бла байламлы билим алыр муратда эди да, жарксырга, саулугу алай онг бермедди. Алай бла 18 жылдында тууган Тырныаузуна кыайтып келеди.

Абаданрак класслада болгъанда, Юрий Казакович Русланны устазны орунуна кыюп, кеси аны фахмусуна, дерс бардырууна да туурадан кыараучу эди. Баям, алай кезиуде жаратылган болур эди жашны жюрюгенде сабийлеге, устазлык ише да

соймеклик. Аны жууаплыгы да ол жыллада жаратылган сунана. Айта келгенибизча, кеси шахарына кыайтып, анда Шёндюгло гуманитар академияны филиалына окууга киреди. Оккүй турганлай, «Авиамодельный» кружокну таматасы этип аладыла ише да, андан бери бир жерде анча жылны бет жарыккы урунуп келеди.

Устазлык ишинде ол жетишимле да болдурганды. Көп керер республикалы, Битеурроссей, халкыла аралы эришуулеге да кыатышып, окуучуларыны аламати ишлери бла жаланда алчы жерлеге тийишли бола тургандыла. Кесини энчи жетишимлерини юсюнден да кыуанып айтырчанды.

Кышакъ билим беримде бек магъаналы Битеурроссей эришууге «Жюрегими сабийлеге береме» деген саналады. Руслан анга юч керер кыатышханды. 2007 жылда биринчи керер бу эришууну призёру болуп, 2-чи жерни алганды. 2017 жылда экинчи керер кыатышханды, арада озган он жылны ичинде сынамы да ёстен болур эди, биринчи жерни алганды. 2023 жылда ол эришууге жангыдан кыатышырга кёлленгенди. Хар жолдан а аны излемлен тюрлендире, бираз кыыйын этеле да, сейирлик кезилерин кёбейте, алакат даражагъа келтиргенлерин да сезгенди. Ол жол да арталлыда ишексиз кесини ызында хорлап, 1-чи жерни алганды. Конкурсну республикалы кезиунде билим беримде ишлеген көп жангы адамгъа Руслан кесин фахмулу, терен акыллы адамча танытханды.

Руслан Бишенов чыгармачылыккы араны бек журметли устазды. Ол кыатышмай бир байрам, бир эришуу да болмайды. Кесини жангы оюмларыны ишчи тенглерин да кыша, ала эм жангычы коллективге саналадыла. Хар жылдан бардырылган «Техноградха жолоучулукъ» деген эришууну бек жарата эдиле уллула-гитчеле да. Фахмулу устаз, атала бла анала сабийлерини дунияларына кыошулуп, ала бла заман ётдорселе, алакат болуккыга санап, бу эришууну аланы араларында да бардырганды. Ол саулайда араны устазлары кыатышхан алай бир огурлу байрам болганды. Районда аты айтылган «Техноградха жолоучулукъ» деген эришуу да энди арада төрели халда бардырлады. Саулайда республиканы байрамларында алакат жерни алган «Келлик заманчы шахары», «Мени курорт жерим» деген уллу юлголери бюгон да районну ёхтемлигидиле.

Быйыл Руслан сохталары бла жангы проект кыураганды. Ала дунияны эм сейр, эм тарыхлы жерлерини, хар кыралдан бирин, гитче юлголери толтургандыла. Ол оном кыалай бла келгенини юсюнден ол былай айтады:

«Бу проект акылыма юйде гитче жашны хайрындан келгенди. Ол «Бодо-бородо» деген мультфильмге кыарагъа сойючүдү, анда дунияны эм ариу жерлерини юсюнден хаярлайдыла. Жомаккы жигитлери уа ол жерде кезиу-кезиу жолоучулукка боладыла. Бир жол а жашчыкы: «Бу жерлени бирден көрүр амал болса эди!» - дейди. Ол

сёзле акылыма илинип, сабийни муратын толтурурга кёлленип, окуучуларыма айтханымда, ала да аны жаратып, бу жумушну алай бла толтургандыбыз. Энци программаланы бла амалланы хайырлана, атлам-атлам бу проекткы ахырына дери жетгенбиз.

«Техноград» деген биригиуну абадан кыууу кыатышханды бу ише. Аланы хар бири бирер энци жумуш толтура эдиле. Кыыйн кезиуде да жолуккыганбыз. Кыайсы модель да уакъ кесекчилен кыурагъаны себепли, аланы жарашдырган тынч болмаганды. Жангы жылны аллына ишибизни тамамлап бошар ючюн, дерсленен сора да, дерсле болмагъан, бош кюнубюзде да келип ишлерге тыше эди. Алай, не десек да, муратыбызга элтен кюч уллу болады.

Проектни жарашдыра туруп, аны кёрюктюр, орнатыр амалларыбызны да оюмлагъанбыз. Аны керти да тынгылы болуу бизге бек магъаналы эди. Сабийден аланы хар этген ишлери тынгылы болурча тилейме. Алай бла, көп сагышладан сора, ачык китап халда жарашдыргъа таукелендик. Хар юлгоге энци код жарашдыргъанбыз. Аны бла хайырланып, ишибизге кыараган бу юлгоно керти тарыхын, ишлени энчилигин да оккуп билаллыккы

ды, - дейди устаз. Устаз бла окуучула бу иш бла кюрешген кезиуде, 5 айны ичинде, көп жангы затлагъа юйренгендиле. Андан сора да, Русланны кесини бешжыллыккы жашчыгы окуна объектлени барын да билип чыкганды. Ол а иш этилден алгъа салынган муратла тамамы бла толгъанына шагъатлыккы этеди.

Озган ыйыккыда уа Прохладный шахарда кышакъ билим беримно 90-жылгыгына жораланган «КМР-де кышакъ билим беримно керти илму жаны бла кыурау» деген кенгешде Русланны проекти махтаулагъа тийишли болганды. КМР-ни жарыккандырыу эм илму министри бу проектин профориентацияда эм магъаналыгъа санап, Руслан Халифовичге уллу ыспас да этгенди. Ёсе келген жаш тёлүно ол технологияла, инженерия жаны бла да айтханына да министр ырызыйлыгын букдурмагъанды.

Быйыл да Русланны ахшы умутлары кёлдөле. Ким биледи, жангыдан не тюрлю сейр зат кыурап, бизни кыуандырыр. Фахмулу устазны, окуула хунери алакат, энци да болгъанына уа жыл сайын шагъат болганлай турабыз.

ТЕМУККУЛАНЫ АСИЯТ.

Сёзю — ариу, билими — терен

Мени ана тилден биринчи устазым Гыллыланы Сагитни кызы Аминат да алай адамды. Ол Чегем шахарны 3-чю орта школунда устаз болуп 50 жыл ишлейди. Жарым ёмюрно кеси тилибизге сабийлени юйрете келген хунерли устаз көп махтаулагъа да тийишли болганды. Анга «Миллет жарыккандырыууну отличниги» деген ат берилгенди. Дагъыда ведомстволу министерствону, Чегем районну администрациясыны билим беруу управлениасыны махтау кыагытлары бла да саугалана келгенди. Аны бла да кыалмай, Аминат Сагитовна окуучулары бла Чегем шахарны тарых музейини, Кыабарты-Малкър кырал университетини, Малкър халккы мемориалыны, Кыабарты-Малкърны китап окуургъа сойгенлерини биригиуно, Кыулийланы Кыайсынын музейини, Мечиланы Казим атлы фондну байрамларына кыатышдыла. Аны окуучулары республика эм район эришууледе алчы жерлени аладыла. Миллетини даражасын кюрюген, кёлю бла ишине берилген адамларыбыздан бириди устазым.

Аны бла биринчи классха келгенинде танышхан эдим. Биринчи кюнден окуна устаз кесин бек суйдюрген эди бизге, ол бизге экинчи анабызча болганды. Кесине махтау излемей, шахарыбызда били-

Бизни оккүй, жаза, ариу сёлеше билгенибиз, билими адамла болгъаныбыз, сёзсюз, устазларыбызны хайырынданды. Ол шартны редакциягъа жиберген кыагытында Чегем шахарны 3-чю номерли школуну окуучусу Табакъсойланы Фарида энчи чертеди.

Барыбыз да ангылайбыз, жашауда билими магъанасы уллу болгъанын. Билиминг болмаса, кыыйынды, аны себепли окуулу болурга керекбиз. Ол билими уа бизге саугъа этип устазла береди. Артык сингмей кыараганна, устазны иши алай кыыйын да кёрюнеди. Болсада, ол алай тюрлюдү. Саулай адам улун, миллетинг, кёншунг да сюрге бизни ала юйретедиле.

мин, жюрөк жумушакылыгын да сабийлеге бере ишлеген устазыбыз хурметге, ыспасха да тийишлиди. Миллетибизни ёсөп келген тёлосун билими дуниясы бла шагъарейлендиргенди, жашчыкъланы бла кызыккылыны уллу жашауда тюрбик аслам затха кёз кыарамларыны тохташыуларына себеплик этгенди десек да, ёторюк айтмазбыз.

Устазны иши - ол аны жашауду. Окуу юйде, билим беримден сора да, көп жумушла бардыла. Педагогну кыуанчы, кыагылы, шургулу, жетишимли, кемчиликли, дайым да излеулу кюнлери, сагъ-

атлары да кёлдөле. Классда жыйырмадан артык кызычык бла жашчык анга сорулуп, сейирсинилуу кыарасала, хар бирине жол таба билсирге, сооруларына тюз жууап берирге амал табады ол.

Адам улун жаратылганлы берди да устаз деген атын жюрютген инсангга намыс-сыл да башха тюрлю болганды, жамауат аланы кыыйнларын ангылай, багъалай да келгенди. Аминат Сагитовна, сабийлеге билим беруу бла чекленмей, адетни, намысны юсюнден да унутулмаз жашуа дерсле береди. Сабийлени тил байлыккыларын айнытыр ючюн,

дерсден тышында кыаллай жангы байрамла кыурагъан да унутмайык. Миллетини бююнню болумуна, тилибизни унутула баргъанына да жюрөги бла жарысхан адам манга жашауда алакат юлгодо. Андан тышында да, ата-анала бла байламлыккыны кыаты жюрютеди ол. Окуучулары бла, аланы ата-аналары бла бир тилли болалгъанын, ана тиллерине, тууган жерлерине соймекликлерин ёсдюрююну, ишини эм башына да санайды.

Тенглерини, устазланы араларында намысы бийикди Аминат Сагитовнаны. Хар кыайда да аны оюнуна, сёзюне тынгылайдыла, сый береди. Бийик жетишимге болдурган окуучулары да кёлдөле. Мектепни бошар чыккыганла, аланы ата-аналары да унутмайызына устазны. Ол окъутхан сабийлени кёбюсю бююнлюкде кеслери аппала-аммала, атала-анала болгандыла, алай ала аны жууукларыча болуп кыалгандыла. Кёлле уа, аныча устазлыккы ишни окуна сайлагъандыла, керек болса, ала аны болушлугун да излеучюдөле.

Мен да анга ырызыйгымы билдирирге сюеме. Аминат Сагитовнаны бетинде битеу устазланы да бу жарык байрам бла алгышлай, энтта көп жылланы сабийлеге соймеклигизини, ишчи нёгерлеригизге уа терен сынамыгызына бире урунурча саулуук тежейме.

Басмагъа ТАПАСХАНЛАНЫ Аминат хазырлагъанды.

Себеплик

Эришууге чакъырадыла

КМР-ни Экономиканы айнытуу министерствосун социал предпринимательстведен эмда жыл санлары жыйырма бла бешден аламагъанла кыураган предпринимательство субъектледен заявка алады. Алагъа субсидия беруу бла байламлы эришуу бардырыллыккыды.

Конкурс кыралдан финанс болушлуккы беруу порталда (promote.budget.gov.ru) ётериди. Анга социал предпринимательствода кыатышырга эркиндиле. Айырыуда хорлагъанлагъа 100-500 миң сом берилликди.

Грант ахчаны предприниматель кесини проекткни багъасыны төртден бирин телесе, алырга боллуккыды. Аны «Мени бизнесим» арадан неда МСП Корпорацияда программаладан бирин таусхан сертификаты болурга тийишлиди.

Алай бла заявканы алыу 9 октябрьге бери барады. Сорунулары болгъанла +7(8662)405-584 телефон номерге сёлешсинле неда msp.economy@kbr.ru электрон почтагъа жиберсинле.

УЛАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Баш кюн, этыйык ай, 7

1 КАНАЛ

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 «Модный приговор» (0+)

18.10 Х/ф «ЖЕНЩИНА С КОТОМ И ДЕТЕКТИВОМ» (16+)
22.35 Специальный репортаж (16+)
23.05 «Знак качества» (16+)

НТВ

04.45 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

МАТЧ ТВ

06.00 «Игра миллионов» (12+)
06.30 «Вос о главном» (12+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 03.00 Вести

ТВЦ

06.00 «Настроение»
08.20 Анекдот-клуб «Нехмурые люди» (16+)

06.00 «Игра миллионов» (12+)
06.30 «Вос о главном» (12+)

«Белогорье» (Белгород). Кубок легенд. Мужчины. Финал 4-х. 1/2 финала (6+)

ОТР

06.00 ПРОГРАММА 1 КБР
«Новости. Утро. 1КБР».
Информационный выпуск (16+)

СКАНАЛ

05.00 «Ивестия» (16+)
05.30 Т/с «МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ-6»

06.15 Т/с «КРЕПКИЕ ОРЕШКИ-4» (16+)

07.45 Х/ф «ПО ПРОЗВИЩУ ЗВЕРЬ» (16+)

08.20 «Фирменный рецепт с Емельяненко» (12+)

08.55 «Знание - сила» (0+)

09.00 Х/ф «ПО ПРОЗВИЩУ ЗВЕРЬ» (16+)

10.40 Х/ф «БЕЛЫЙ ТИГР» (16+)

12.55 «Знание - сила» (0+)

13.00 «Ивестия» (16+)

13.30 Т/с «СЛЕД» (16+)

17.00 «Ивестия» (16+)

17.30 Т/с «СЛЕД» (16+)

21.25 Т/с «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ПЯТЕРКА-6» (16+)

22.20 Т/с «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ПЯТЕРКА-4» (16+)

00.00 «Ивестия. Итоговый выпуск» (16+)

00.30 Т/с «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ПЯТЕРКА-3» (16+)

02.00 Т/с «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ПЯТЕРКА-6» (16+)

02.35 Т/с «СЛЕД» (16+)

04.30 Т/с «ЧУЖОЙ РАЙОН-2» (16+)

РОССИЯ 2

06.30 «Пешком...»
07.00 «Черные дыры. Белые пятна»
07.40 Д/с «Невский ковчег. Теория невозможного»

МТР 24

ПРОГРАММА 1 КБР
06.00 «Новости. Утро. 1КБР».
Информационный выпуск (16+)

РОССИЯ 1

ПРОГРАММА 1 КБР
07.00 «Новости 1КБР».
Информационная программа (16+)

Геуюрге кюн, этыйык ай, 8

1 КАНАЛ

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 «Модный приговор» (0+)

18.10 Х/ф «ЖЕНЩИНА С КОТОМ И ДЕТЕКТИВОМ» (16+)
22.35 «Знак и порядок» (16+)

НТВ

04.50 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

МАТЧ ТВ

06.00 «Игра миллионов» (12+)
06.30 «Наши иностранцы» (12+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 03.00 Вести

ТВЦ

06.00 «Настроение»
08.15 «Доктор И...» (16+)

06.00 «Игра миллионов» (12+)
06.30 «Наши иностранцы» (12+)

00.25 Еврофутбол. Обзор (6+)

01.25 Волейбол. «Динамо» (Москва) - «Уралас» (Киев)

03.25 Новости (0+)

03.30 Регби. «Красный Яр» (Красноярск) - «Локомотив-Ленза». PARI. Чемпионат России. Матч за 3-е место (12+)

05.30 Д/с «Век нашего спорта» (12+)

ОТР

06.00 ПРОГРАММА 1 КБР
«Новости. Утро. 1КБР».
Информационный выпуск (16+)

СКАНАЛ

05.00 «Ивестия» (16+)
05.25 Т/с «МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ-6»

06.20 Т/с «КРЕПКИЕ ОРЕШКИ-4» (16+)

07.55, 09.30, 04.35 Т/с «МЕНТОВСКИЕ ВОИНЫ-6» (16+)

08.50 «Страна советов» (16+)

08.55 «Знание - сила» (0+)

12.55 «Знание - сила» (0+)

13.00, 17.30, 02.40 Т/с «СЛЕД» (16+)

21.25, 02.05 Т/с «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ПЯТЕРКА-6» (16+)

22.20 Т/с «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ПЯТЕРКА-4» (16+)

00.00 «Ивестия. Итоговый выпуск» (16+)

00.30 Т/с «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ПЯТЕРКА-3» (16+)

РОССИЯ 2

06.30 Д/ф «Сергий Радонежский. Путь подвижника»
07.05 Д/ф «Да, скифы - мы!»
07.45 Д/с «Забывтое ремесло»

программа (каб.яз.) (12+)

07.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)

07.10 «Жашауну бетлери» («Грани») (балк.яз.) (12+)

07.40 «Сайламала» («Избранное») (балк.яз.) (12+)

08.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)

08.10 «На страже закона» (12+)

08.25 «Большая книга» (12+)

08.40 «Дюймовочка». Детский спектакль (6+)

ПРОГРАММА 1 КБР

07.00 «Новости 1КБР». Информационная программа (16+)

«РОССИЯ-ПТРК «Къабарты-Малкъэр»

ПОНЕДЕЛЬНИК, 7 октября
09:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (на каб. и балк. языках) (12+)

(на каб. и балк. языках) (12+)
09:45 «В мире спорта». Заслуженный работник физической культуры Х.Шаваев (на балк.яз.) (12+)

чтения (на каб.яз.) (12+)

14:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

17:30 «Добрая среда». Благотворительная акция в поддержку детей с ОВЗ (06+)

17:40 «Будьте здоровы» (12+)

17:55 «Млечный путь». Писатель К.Элгаров (12+)

21:10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

ЧЕТВЕРГ, 10 октября

09:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (на каб. и балк. языках) (12+)

09:45 «Наше наследие». Центр детского творчества «Зрудит» (на балк.яз.) (12+)

14:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

17:30 «100 лиц эпохи». Мухарби Кумышев (ч.1) (12+)

21:10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

КБР (12+)

17:30 «Профессионалы». Педагогический колледж БГУ (12+)

17:45 «Из рода Чемерзюных». Людмила Черина. (12+)

21:10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

ПЯТНИЦА, 11 октября

09:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (на каб. и балк. языках) (12+)

09:45 «Забвенно не подлжит». Ветеран Великой отечественной войны К.Шериев (на каб.яз.) (12+)

14:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

17:30 «100 лиц эпохи». Мухарби Кумышев (ч.1) (12+)

21:10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

КБР (12+)

08:00 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

08:20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. СУББОТА (12+)

14:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

20:50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 13 октября

08:00 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ ФЕДЕРАЛЬНОГО ОКРУГА (12+)

08:20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВОСКРЕСЕНЬЕ (12+)

14:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР. «СОБЫТИЯ НЕДЕЛИ» (12+)

Бараз күн, этыйык ай, 9

1 КАНАЛ

05 00 «Доброе утро»
09 00, 12 00, 15 00, 03 00 Новости
09 20 «Модный приговор» (0+)

РОССИЯ 1

05 00 Утро России
09 00, 11 00, 14 00, 17 00, 20 00, 03 00 Вести
09 55 О самом главном (12+)

ТВЦ

06 00 «Настроение»
08 15 «Доктор И...» (16+)
08 40 Т/с «ЧИСТО МОСКОВСКИЕ УБИЙСТВА» (16+)

13 45 05 25 «Мой герой» (12+)
14 50 Город новостей
15 05 02 55 Т/с «ПРОВИНЦИАЛЬНЫЙ ДЕТЕКТИВ» (16+)

НТВ

04 50 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
06 30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08 00, 10 00, 13 00, 16 00, 19 00, 23 35 «Сегодня»

МАТЧ ТВ

06 00 «Игра миллионов» (12+)
06 30 География спорта (12+)
06 55 Бокс. Чемпионат России. Мужчины.

19 25 Хоккей. МХК «Спартак» (Москва) - МХК «Динамо» (Санкт-Петербург).
21 45 Бильярд. BetBoom. Кубок мира.
00 25 Стрельба из лука. Кубок Генерального прокурора Российской Федерации.

ОТР

06 00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
06 10 «Тайм-аут». Спортивный вестник (12+)
06 25 «Ракурсы». Философия кулинарии. Шеф-ресторатор Резуан Сабанчиев (12+)

ПРОГРАММА 1 КБР

17 00 «Новости 1КБР». Информационный выпуск (16+)
17 10 «Детский мир». Познавательно-развлекательная программа (6+)

18 35 «Актуальная тема» (16+)
18 45 «Новости 1КБР». Информационный выпуск (16+)

СТРАНАЛП

05 00, 09 00, 13 00, 17 00 «Ивестия» (16+)
05 25 08 05 09 30, 04 45 Т/с «МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ-6» (16+)

РОССИЯ К

06 30 «Пешком...»
07 05 Настоящая война престолов
08 05 «Жизнь и судьба»
08 25 22 25 Т/с «МЕГРЭ» (16+)

МИР 24

06 00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
06 10 «Усыгыз» («Поэзия»).

06 25 «Хэт ухуну?» («Кто ты?») (каб.яз.) (12+)
07 00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
07 10 «Казым тили - ана тилим» (Язык Казима - родной язык) (балк.яз.) (12+)

17 00 «Новости 1КБР». Информационная программа (16+)
17 10 «Дыгышчыгыз» («Солнышко»). Детская программа (каб.яз.) (12+)

Орта күн, этыйык ай, 10

1 КАНАЛ

05 00 «Доброе утро»
09 00, 12 00, 15 00, 03 00 Новости
09 20 «Модный приговор» (0+)

РОССИЯ 1

05 00 Утро России
09 00, 11 00, 14 00, 17 00, 20 00, 03 00 Вести
09 55 О самом главном (12+)

ТВЦ

06 00 «Настроение»
08 10 «Доктор И...» (16+)
08 40 Т/с «ЧИСТО МОСКОВСКИЕ УБИЙСТВА» (16+)

16 55 Д/ф «Звездные фантазеры» (16+)
18 10 Х/ф «ЖЕНЩИНА С КОТОМ И ДЕТЕКТИВОМ. КОШКИ-МЫШКИ» (16+)

НТВ

04 50 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
06 30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08 00, 10 00, 13 00, 16 00, 19 00, 23 35 «Сегодня»

МАТЧ ТВ

06 00 «Игра миллионов» (12+)
06 30 «Вид сверху» (12+)
06 55 Бокс. Чемпионат России. Мужчины.

«Салават Юлаев» (Уфа). Фонбет. Чемпионат КХЛ. Прямая трансляция
21 45 Бильярд. BetBoom. Кубок мира
23 55 Футбол. Венесуэла - Аргентина.

ОТР

06 00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
06 10 «Актуальная тема» (16+)
06 20 «Спорт - норма жизни» (12+)

ПРОГРАММА 1 КБР

17 00 «Новости 1КБР». Информационный выпуск (16+)
17 10 «Дети и родители». Советы психолога (12+)

Информационный выпуск (16+)
СТРАНАЛП

05 00, 09 00, 13 00, 17 00 «Ивестия» (16+)
05 25 09 30 Т/с «МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ-6» (16+)

РОССИЯ К

06 30 «Пешком...»
07 05 Настоящая война престолов
08 00 «Жизнь и судьба»
08 15 22 15 Т/с «МЕГРЭ» (16+)

МИР 24

06 00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
06 10 «Актуальная тема» (16+)
06 20 «Моя Кабардино-Балкария» (12+)

06 30 «Лыгызм и дамыгыз» («Уроки мужества») (каб.яз.) (12+)
07 00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
07 10 «Соғъэцагъуз» («Восхищаюсь»). О книге народного художника КБР Руслана Цримова «Нарты» (каб.яз.) (12+)

17 00 «Новости 1КБР». Информационная программа (16+)
17 10 «Диньмирэ гъащэмрэ» («Религия и жизнь») (каб.яз.) (12+)

Байрым кюн, этыйык ай, 11

1 КАНАЛ

05.00 «Добро утро»
09.00 12.00 15.00 20.00 Новости
09.20 «Модный приговор» (0+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00 11.00 14.00 17.00 20.00 Вести
09.55 О самом главном (12+)

ТВЦ

06.00 «Настроение»
08.15 Х/ф «ТАЙНЫ ГОРОДА М. РАССВЕТ НАСТУПИТ НЕЗАМЕТНО» (16+)

18.10 Х/ф «ДУЗЬДЬ КОРОЛЕВ» (16+)
20.00 Х/ф «СТРЕКОЗА НАД ОМУТОМ» (16+)

ТВНВ

04.50 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРИЙ» (16+)

МАТЧ ТВ

06.00 «Игра миллионов» (12+)
06.30 «Большой хоккей» (12+)

Фонбет. Чемпионат КХЛ
21.45 Бильярд. Вейвотт. Кубок мира
00.00 «Центральный круг» (12+)

ОТР

06.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)

ПРОГРАММА 1 КБР

17.00 «Новости 1КБР». Информационный выпуск (16+)

СТРАНАЛ

05.00 09.00 13.00 17.00 «Известия» (16+)

05.25 Т/с «МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ-6»
07.55 Т/с «КРЕМЕНЬ» (16+)

РОССИЯК

06.30 «Пешком...»
07.05 Наступающая война престолов
07.55 Шедевры старого кино

МТР 24

06.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)

ПРОГРАММА 1 КБР

06.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)

07.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)

07.10 «Ана тиль» («Родной язык») (балк. яз.) (12+)

17.00 «Новости 1КБР». Информационная программа (16+)

20.50 Телефильм «Мастер». Академик РАХ, заслуженный художник РФ, народный художник КБР Хамид Савкуев

Шабат кюн, этыйык ай, 12

1 КАНАЛ

06.00 Телеканал «Добро утро. Суббота»
09.00 «Юности и юности» (12+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»

ТВЦ

06.40 «Православная энциклопедия» (6+)

07.05 Х/ф «ПОСЛЕДНИЙ ЛЕПЕСТОК» (16+)

МАТЧ ТВ

06.00 Футбол. Перу - Уругвай. Чемпионат мира-2026. Отборочный турнир

ОТР

06.00 «Разговор по душам с Александром Ярошенко». Поэт Мухтар Табаковец (12+)

20.20 «Ты не поверишь!» (16+)

21.20 «Чудо» (6+)

СТРАНАЛ

06.00 Футбол. Перу - Уругвай. Чемпионат мира-2026. Отборочный турнир

ОТР

06.00 «Разговор по душам с Александром Ярошенко». Поэт Мухтар Табаковец (12+)

17.00 «Давай за жизнь». Музыкально-поэтическая композиция (12+)

18.00 «Реформатор». Владимир Черкасский (12+)

РОССИЯК

06.30 «Библейский сюжет»
07.05 М/ф «Человечка нарисовал я»

МТР 24

06.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)

07.20 Телефильм «Мастер». Академик РАХ, заслуженный художник РФ, народный художник КБР Хамид Савкуев

08.10 «Ез дуня» («Свой мир»). Хайса Османов (балк. яз.) (12+)

18.25 «Сабигъуэр зауэм зышхыцхазэр» («Дети войны»). Рая Тукешева (каб. яз.) (12+)

21.00 «Моя республика, моя Россия!». Праздничный концерт мастеров искусств СКФО, ЮФО, Абхазии, посвященный Дню государственности КБР. Вторая часть (12+)

КЪМР-де Россей радио

«Жангылыкла» (кыаб., малък., орус тил) 11.30, 13.10, 15.10, 18.10

ПОНЕДЕЛЬНИК, 7 октября

07.10 «С утра пораньше». Информационно-музыкальный канал (каб., балк., русс. яз.)

08.10 «Линия жизни». О творчестве Азрета Будаева (балк. яз.)

08.30 «Мудрость народа» (балк. яз.)
08.40 Из цикла «Созидатель». ДК «Кенже» (каб. яз.)

11.45 «На волне ретро» (балк. яз.)

13.25 Художий Занкишев. «Огненные дорожки Магомеда» (балк. яз.)

15.25 «Агроном в деле»

15.45 «Религия и этикет» (каб. яз.)
16.25 Минуты поэзии

18.30 «Спортивная мельница»

18.45 «Читаю вместе» (каб. яз.)
СУББОТА, 12 октября

ВТОРНИК, 8 октября

07.10 «С утра пораньше». Информационно-музыкальный канал (каб., балк., русс. яз.)

08.10 «Линия жизни». О творчестве Азрета Будаева (балк. яз.)

08.30 «Мудрость народа» (балк. яз.)
08.40 Из цикла «И мысли, и дела» (каб. яз.)

11.45 «На волне ретро» (балк. яз.)

13.25 Художий Занкишев. «Огненные дорожки Магомеда» (балк. яз.)

15.25 «Агроном в деле»

15.45 «Религия и этикет» (каб. яз.)
16.25 Минуты поэзии

18.30 «Спортивная мельница»

18.45 «Читаю вместе» (каб. яз.)
СУББОТА, 12 октября

Ыйык күн, этыйык ай, 13

1 КАНАЛ

06.00 10.00 12.00 Новости
06.10 ПОДКАСТ ЛАБ (16+)
06.50 Игрой, гармонь любимая! (12+)
07.35 «Часовой» (12+)
08.05 «Здоровье» (16+)
09.10 «Непутевые заметки» (12+)
09.30 «Мечталлон» (12+)
10.15 «Жизнь своих» (12+)
11.05 «Повара на колесах» (12+)
12.15 «Видели видео?» (0+)
13.30 Праздничный концерт к Дню работника сельского хозяйства (12+)
15.05 Х/ф «АЙБОЛИТ-66». К 95-летию со дня рождения Ролана Быкова (16+)
16.55 Д/ф «Джентльмен удачи. Смешной до слез». К 90-летию со дня рождения Савелия Крамарова (12+)
18.00 Вечерние новости
19.00 «Точь-в-точь» (16+)
21.00 «Время»
23.00 Что? Где? Когда? (16+)
00.10 ПОДКАСТ ЛАБ (16+)

РОССИЯ 1

06.40 М/ф «Смотрим мультфильмы»
07.20 «В кругу друзей»
08.35 «Когда все дома»
09.25 «Утренняя почта»
10.10 Сто к одному
11.00, 14.00, 17.00 Вести
11.30 Большие перемены
12.30 «Истории Большой Страны» (12+)
13.30 Т/с «ФАНТАЗЕР» (16+)
15.00 «Юморина-2024» (16+)
17.50 «Песни от всей души» (12+)
20.00 Вести недели
22.30 Москва. Кремль. Путин
23.00 Д/ф «Европа против России. Крестоносцы Гитлера» (16+)
23.50 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым (12+)
02.25 Х/ф «ПРОШАНИЕ СЛАВЯНКИ»

ТРЦ

07.25 Х/ф «СТРЕКОЗА НАД ОМУТОМ» (16+)
09.20 Х/ф «ЖЕНЩИНЫ» (16+)

11.30 00.35 События
11.45 «Наша смешная жизнь» (16+)
12.35 Х/ф «ТОНКАЯ ШТУЧКА» (16+)
14.30 Московская неделя
15.00 Д/ф «Дорогие товарищи. Отрабление века» (16+)
15.55 Д/ф «Охота на маньяка. Дело ночного таксиста» (16+)
16.45 Хроники московского быта (12+)
17.35 Х/ф «ИДЕАЛЬНАЯ ЖЕНА» (16+)
21.40, 00.50 Х/ф «МЕСТЬ НА ДЕСЕРТ» (16+)
01.35 «Петровка, 38» (16+)
01.45 Х/ф «РЕПЛИНИК» (16+)
04.45 Д/ф «Александр Лазарев и Светлана Немолова. Испытание верностью» (16+)
05.30 Московская неделя (12+)

НТВ

04.45 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
06.30 «Центральное телевидение» (16+)
08.00, 10.00, 16.00 «Сегодня»
08.20 «У нас выигрывают!» (12+)
10.20 «Первая передача» (16+)
11.00 «Чудо техники» (12+)
12.00 «Дачный ответ» (0+)
13.00 «НашПотребНадзор» (16+)
14.05 «Однажды...» (16+)
15.00 «Своя игра» (0+)
16.20 Человек к правде с Андреем Кунявичем (16+)
17.00 «Следствие вели...» (16+)
18.00 «Новые русские сенсации» (16+)
19.00 Итоги недели
20.20 «Ты супер!» Новый сезон (6+)
23.00 «Звезды сошлись» (16+)
00.40 «Основано на реальных событиях» (16+)
04.05 «Таинственная Россия» (16+)

ОТР

06.00 ПРОГРАММА 1 КБР «Народные ремесла» (12+)
06.20 «Реформатор». Владимир Черкасский (12+)
06.55 «Знать и не забыть». О ветеране Великой Отечественной войны Хашпага Гатажоеву (12+)
07.35 «ДНК. Доктор, нужна консультация» (12+)
07.55 «Память». К событиям 13 октября 2005 года (12+)
08.15 «Лица спорта». Президент Федерации КБР по айкидо Алим Эркенов (12+)
17.00 ПРОГРАММА 1 КБР «Край, в котором я живу» (12+)
17.15 «Не говорите обо мне в прошедшем времени». М. Дзаммишев (12+)
17.45 «Время и личность». Заслуженный работник сельского хозяйства РФ Максим Панагов (12+)
18.30 «Республика: картина недели» (16+)

МАТЧ ТВ

06.00 География спорта (12+)
06.30 Автоспорт. G-Drive. Российская серия кольцевых гонок. «Крепость Грозная» (6+)
07.00, 10.00, 16.00 Новости
07.05, 13.30, 16.05, 21.30 Все на Матч!

10.05 М/с «Команда матч» (0+)
10.25 Д/ф «Марadona Кустурицы» (16+)
12.25 «Вы это видели» (12+)
13.55 Футбол. «Арсенал» (Тула) - «Сочи». МЕЛБЕТ. Первая лига
16.30 Баскетбол. ЦСКА - «Зенит» (Санкт-Петербург). Единая лига ВТБ
19.00 Волейбол. Кубок легенд. Женщины. Финал 4-х. Прямая трансляция
22.30 Смешанные единоборства. Б. Ройвал - Т. Таира. UFC (16+)
00.00 «Формула-1. Гаснут огни» (12+)
00.30 Д/ф «Любоис Хамилтон» (12+)
01.55 Гандбол. «Ростов-Дон» (Ростов-на-Дону) - «Астраханочка» (Астрахань). Чемпионат России. OLMPEET. Суперлига. Женщины (6+)

03.20 Новости (0+)
03.25 Баскетбол. УНИКС (Казань) - «Автомобиль» (Саратов). Единая лига ВТБ (6+)
05.30 Здоровый образ (12+)

СТРАНАЛ

05.00 Т/с «ПОСЛЕДНИЙ МЕНТ» (16+)
07.15 09.30 Т/с «НАСТОЯЩИЙ-2» (16+)
09.00 «Фирменный рецепт с Емельяненко» (12+)
14.55 Т/с «НАСТОЯЩИЙ» (16+)
18.35 Т/с «ЧУЖОЙ РАЙОН-2» (16+)
00.20 Т/с «ЛИЦЕМЕРЫ» (16+)
02.40 Т/с «СВИДЕТЕЛИ» (16+)
04.10 Т/с «ЧУЖОЙ РАЙОН-2» (16+)

РОССИЯ 2

06.30 М/ф «Золотая антилопа». «Пес в сапогах»
07.30 Х/ф «АЙБОЛИТ-66» (16+)
09.05, 01.25 Диалоги о животных
09.45 Больше чем любовь
10.25 Х/ф «СТОЯНКА ПОЕЗДА - ДВЕ МИНУТЫ» (16+)
11.40 Неизвестные маршруты России
12.20 Д/с «Невский ковчег. Теория невозможного»
12.50 «Игра в бисер» с Игорем Волпиным
13.30 «Элементы» с А. Боровским
14.00 Х/ф «КАК БЫТЬ ЛЮБИМОЙ» (16+)
15.40 «Бенефис»
16.30 «Картина мира с М. Ковальчуком»
17.10 «Пешком...»
17.40 «Романтика ромansa»
18.40 Д/ф «Кино космос СССР. От фантазии к реальности»
19.30, 19.45 Новости культуры
20.25 Х/ф «ВОСКРЕСЕНИЕ» (16+)
23.45 Д/ф «Роман в камне»
00.15 Х/ф «СТОЯНКА ПОЕЗДА - ДВЕ МИНУТЫ» (16+)
02.05 Д/с «Искатели»

МТР 24

ПРОГРАММА 1 КБР «Республика»
06.00 «Республика»
06.20 «Фильм телжээн» «Сеять разумное, доброе». Школа-интернат №1 г. Нальчика (каб.яз.) (12+)
06.40 «Республика» заум зыйляхэхэр» («Дети войны»). Рая Гукешева (каб.яз.) (12+)
07.15 «Ыйык». Информационная программа (балк.яз.) (16+)
07.30 К 165-летию со дня рождения Казима Мечива. «Атым кыалыр. Тюзюк, терсим билинир» (балк.яз.) (12+)
08.10 Диалог. Элина Кумахова (12+)
08.35 «Памятники объединяют». Председатель ВООПИК А. Созаев (12+)
ПРОГРАММА 1 КБР
17.00 «Дэ кытхуэнэр» («Что осталось с нами»). Ахмедхан Налоев (каб.яз.) (12+)
17.35 «Шэныгэпл» («Ученый»). Директор Института геохимии и аналитической химии им. В. И. Вернадского РАН Руслан Хамизов (каб.яз.) (12+)
18.20 «Октябрь и пщыкчырым». 13 октября 2005 года (каб.яз.) (12+)
18.30 «Спорт мадан» («Спортплощадка») (балк.яз.) (12+)
18.50 «Албар». Мастер по кладке природного камня Алим Байсиев (балк.яз.) (12+)
19.40 «Ата журтну кыруулачулары...» («Защитники Отечества»). Памяти Ислама Тохаева (балк.яз.) (12+)
20.05 «Покорение патриотов». Ветеран боевых действий, ветеран СВО Герман Шевчук (12+)
20.35 «Не говорите обо мне в прошедшем времени»
21.05 «Память». К событиям 13 октября 2005 года (12+)
21.30 «Республика: картина недели». Информационная программа (16+)

Понедельник, 7 октября

00.00 05.00 21.05 Музыка на 99,5-FM
01.00, 19.05 Макъам 99,5-FM
01.35, 10.25, 16.25 «Фэр папцэ»
02.00, 22.00 «Макъам»
02.30 «Жэцыбг нэужыым»
03.00, 20.05 «Орайда»
04.00, 23.00 «Жырхана»
06.35, 21.35 «Полезно знать» (12+)
06.45, 21.45 «Спорт-лайн» (12+)
07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Хыбарыщэхэр»
07.05, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «Жангылыкыла»
07.10, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 «Новости»
07.15, 13.05 «Си Кызбэрдей-Балькыяр» (16+)
07.45, 13.05 «Узышлагъэ» (12+)
08.00, 14.05 «Мени Къабарты-Малкырым» (16+)
08.20 «Билимни дунясы» (6+)
08.40, 13.35 «Псалъэмакъ щхъэлэ» (16+)
09.00, 15.05 «Моя Кабардино-Балкария» (16+)
09.25, 15.25 «Голоса Кавказа»
10.05, 16.05 «Хъэцщэц» (16+)
11.05, 17.05 «Чамхана» (16+)
11.25, 17.25 «Жыр саугъа»
11.48, 17.48 «Назму толкунларында» (12+)
12.05, 18.05 «Откровенный разговор» (16+)
12.35, 18.35 «Образ жизни» (16+)
14.30 «Гушылэплэ» (16+)
19.45 «Турхъан» (6+)
20.40 «Юрен» (12+)
22.35 «Ди гусэу зыгъэпсэху»

Вторник, 8 октября

00.00 03.00 06.00, 21.05 Музыка на 99,5-FM
01.00, 19.05 Макъам 99,5-FM
01.30 «Жэцыбг нэужыым»
02.00, 20.25 «Орайда»
02.30, 22.30 «Гушылэплэ» (16+)
03.25, 21.25 «Голоса Кавказа»
04.00, 14.30 «Фэр папцэ»
05.00, 23.00 «Чамхана» (16+)
05.25, 23.25 «Жыр саугъа»
07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Хыбарыщэхэр»
07.05, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «Жангылыкыла»
07.10, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 «Новости»

КЪМР-ни радиосу = 99,5 - FM

07.15, 13.05 «Си Кызбэрдей-Балькыяр» (16+)
07.45, 13.35 «Гукъин» (12+)
08.00, 14.05 «Мени Къабарты-Малкырым» (16+)
08.20, 17.05 «Боракъ»
09.00, 15.05 «Моя Кабардино-Балкария» (16+)
09.20, 15.25 «Хорошее настроение» (12+)
10.05, 16.05 «Адыгэхэр: тхыдэр, хабзэр»
10.50, 13.50 «Лъэлкь лущыгъэ» (6+)
11.05, 17.35 «Халкъ жырла» (16+)
11.30 «Миллет хазнабыздан» (12+)
12.05, 18.05 «Интервал QT» (16+)
12.25, 18.25 «Планета детства» (6+)
12.45, 19.45 «Турхъан» (6+)
20.05 «Билимни дунясы» (6+)
22.00 «Хъэцщэц» (16+)

Среда, 9 октября

00.00 03.00 06.00, 21.05 Музыка на 99,5-FM
01.00, 19.05 Макъам 99,5-FM
01.30 «Жэцыбг нэужыым»
02.00, 20.05, 23.30 «Орайда»
02.35 «Фэр папцэ»
03.20, 21.25 «Хорошее настроение» (12+)
04.00, 10.25, 16.20 «Гухэлъ уэрэдхэр»
05.00, 23.00 «Халкъ жырла»
05.30, 20.25 «Боракъ»
07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Хыбарыщэхэр»
07.05, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «Жангылыкыла»
07.10, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 «Новости»
07.15, 13.05 «Си Кызбэрдей-Балькыяр» (16+)
07.45, 16.05 «Сэтэней» (12+)
08.00, 14.05 «Мени Къабарты-Малкырым» (16+)
08.30, 14.20 «Къонгурочукъ» (6+)
09.00, 15.05 «Моя Кабардино-Балкария» (16+)
09.25, 15.25 «Голоса Кавказа»
10.05 «Цыхумр гъащэмр» (16+)
11.05, 17.05 «Чамхана» (16+)
11.30, 17.25 «Салам алейкум»
12.05, 18.05 «Территория искусства»
12.35, 18.35 «Симфония Кавказа»

13.35 «Ди гъэттылыгъэхэр»
14.40 «Усыгъ»
14.50 Кызбэрдей-пшыналъэхэр
19.45 «Турхъан» (6+)
22.00 «Адыгэхэр: тхыдэр, хабзэр»

Четверг, 10 октября

00.00 03.00 06.00, 21.05 Музыка на 99,5-FM
00.30 «Симфония Кавказа»
01.00, 19.05 Макъам 99,5-FM
01.35 «Ди гъэттылыгъэхэр»
02.00, 20.05 «Орайда»
03.25, 09.30, 15.35, 21.25 «Голоса Кавказа»
04.00 «Усыгъ»
04.10, 22.25 «Гухэлъ уэрэдхэр»
04.50 Кызбэрдей-пшыналъэхэр
05.00, 23.00 «Чамхана» (16+)
05.30, 23.30 «Салам алейкум»
07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Хыбарыщэхэр»
07.05, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «Жангылыкыла»
07.10, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 «Новости»
07.15, 13.05 «Си Кызбэрдей-Балькыяр» (16+)
07.45, 13.45 «Зэманым пэдзжэ» (16+)
08.00, 14.05 «Мени Къабарты-Малкырым» (16+)
08.20, 17.05 «Алтын хазна»
09.00, 15.05 «Моя Кабардино-Балкария» (16+)
09.20, 15.25 «Планета детства» (6+)
10.05, 16.05 «Дингуазэ» (16+)
10.15, 16.15 «Еджэплэ» (16+)
10.20, 16.20 Адыг уэрэдхэр
10.45, 16.45 «Пщэцщэц» (6+)
11.05 «Тейри кылыч» (6+)
11.30, 17.35 «Ауаз» (16+)
12.05, 18.05 «Живая традиция» (16+)
12.30, 18.30 «На музыкальной волне»
14.30 «Щэлыгъуэ»
19.45 «Турхъан» (6+)
20.25 «Къонгурочукъ» (6+)
22.00 «Цыхумр гъащэмр» (16+)

Пятница, 11 октября

00.00 03.00 06.00, 21.05 Музыка на 99,5-FM
01.00, 19.05 Макъам 99,5-FM

01.30 «Жэцыбг нэужыым»
02.00, 20.05, 23.25 «Орайда»
04.00 «Дингуазэ» (16+)
04.10 «Еджэплэ» (16+)
04.30, 22.00 «Щэлыгъуэ»
05.00, 20.25 «Алтын хазна»
05.30, 23.00 «Ауаз» (16+)
07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Хыбарыщэхэр»
07.05, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «Жангылыкыла»
07.10, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 «Новости»
07.15, 13.05 «Си Кызбэрдей-Балькыяр» (16+)
07.45, 13.45 «Дингуазэ гъащэмр» (16+)
07.50, 13.50 «Гъащэ» (12+)
08.00, 14.05 «Мени Къабарты-Малкырым» (16+)
08.20 «Кюбюрчек» (6+)
08.35 «Тай макъамла»
09.00, 15.05 «Моя Кабардино-Балкария» (16+)
09.25, 15.25, 21.30 «Голоса Кавказа»
10.05 «Гъащэм и дамыгъэ» (16+)
10.25, 16.05 «Прозим и напкъуэцхэр»
10.45, 16.45 «Лъэгъуыкысу» (6+)
11.05, 17.05 «Ууаз» (16+)
11.20, 17.20 «Чамхана» (16+)
11.45, 17.45 «Сиз а билемисиз» (12+)
12.05, 18.05 «Территория искусства»
12.35, 18.35 «Планета детства» (6+)
12.50, 18.50 «Неудобные вопросы» (12+)
14.30 «Ди гусэу зыгъэпсэху»
19.45 «Турхъан» (6+)
22.35 Адыг уэрэдхэр

Суббота, 12 октября

00.00 03.00 06.00, 21.05 Музыка на 99,5-FM
01.00, 19.00 Макъам 99,5-FM
01.30 «Жэцыбг нэужыым»
02.00, 05.30, 20.00, 23.30 «Орайда»
02.30, 20.35 «Тай макъамла»
03.25, 21.25 «Голоса Кавказа»
04.00, 22.30 «Ди гусэу зыгъэпсэху»
05.00 «Ууаз» (16+)
05.10, 23.00 «Чамхана» (16+)
07.00, 13.00 «Си Кызбэрдей-Балькыяр» (16+)

07.38, 13.38 «Лъэлкыым и фыгуэхэр»
08.00, 15.00 «Мени Къабарты-Малкырым» (16+)
08.25, 15.25 «Илхам»
09.00, 17.00 «Моя Кабардино-Балкария» (16+)
09.25, 17.25 «Радиус-99,5»
09.45, 17.45 «Поэтическая волна»
10.00, 18.00 «Прозим и напкъуэцхэр» (16+)
10.20 «Уэрэдхэр абы и тхыдэмр» (16+)
10.50, 14.50 «Жаншэрхэ» (12+)
11.00, 16.00 «Боракъ» (6+)
11.21, 16.21 «Ишлегины келю жарык» (6+)
11.30, 16.30 «Акъ таулары жырлары» (12+)
12.00, 18.00 «Хорошее настроение» (12+)
12.44, 18.44 «Спорт-лайн» (12+)
14.00 «Утыку»
19.45 «Турхъан» (6+)
20.20 «Кюбюрчек» (6+)
22.00 «Прозим и напкъуэцхэр»
23.20 «Сиз а билемисиз» (12+)

Воскресенье, 13 октября

00.00 05.00 06.00, 21.05 Музыка на 99,5-FM
01.00, 19.00 Макъам 99,5-FM
01.38 «Лъэлкыым и фыгуэхэр»
02.00 «Жэцыбг нэужыым»
03.00, 20.00 «Орайда»
03.25, 20.25 «Илхам»
04.00, 23.00 «Боракъ» (16+)
04.30, 23.30 «Акъ таулары жырлары»
05.25, 21.25 «Радиус-99,5»
05.45, 21.45 «Поэтическая волна»
06.44, 09.45, 17.50 «Спорт-лайн» (12+)
10.00, 14.00, 08.00, 15.00, 12.00, 17.00 «Итоги недели»
07.00, 13.00 «Си Кызбэрдей-Балькыяр» (16+)
07.40, 14.40 «Фэр папцэ»
08.10, 15.10 «Мени Къабарты-Малкырым» (16+)
08.45, 15.40 «Юрен» (12+)
09.00, 17.10 «Моя Кабардино-Балкария» (16+)
09.35, 17.40 «Полезно знать» (12+)
10.10, 14.10 «Ди элущэплэм»
10.40 «Дерс» (12+)
11.00, 16.00 «Сакна»
12.10, 18.00 «Театр у микрофона»
13.35 «Ди гусэу зыгъэпсэху»
19.45 «Турхъан» (6+)
22.00 «Утыку»

Ич ишле органлагы ол 1964 жылда келгенди. Саратовда милиция школу бошган аш адамны Кисловодскну ОВД-сына уголовный розыскка ашырадыла.

Курорт шахарда туристлени моклерин урлаганлары бла байламлы аманлыкча кенг жайылгандыла. Статьябызны жигитине аллай кеп кезуилени тинтирге, аманлыкчыланы тутаргя тюшгенди. Анга уа тинтиулериңде энчи сезим болушханын айтдаы статьябызны жигити. Сөзлерибизге шагьатха бир кезиуню юлгоге келтирирге сиебиз.

- 1968 жылда октябрьде санаторийледе урлаула кёбейгенди. Асламында алада солуганлары моклери интирге тас болганды - ала аууланьырга кетген кезиуде. Аманлыкчыла отоугьа балкон неда терезе бла киргенди. Бузукчула кисловодскчиле болганлары ачык этиледи, деп эсгереди Далхат Сейитович.

Алай бла опер ишин башлайды. Ол кийимлерин алышып, сыфатын тюрлендирип, санаторийлени тийресинде излеу-тинтиу жумушла бардырады. Интирге межамладан бирини тийресинде ОВД-да эсепде турган бир жаш адамны эслейди. Аны ызындан болуп, ол эмда аны биргесине энтта эки негери кезиуню отоуно тонай турганларында тутуладыла.

Болсада уручулукча тохтамайдыла. Тинтиу жумушлары андан ары бардырып, Теку улугьа аманлыкчы кыуумну ачыкларгя онг болады.

- «Красная звезда» санаторийни 4-чю корпусунда отууладан бирине аманлыкчыла киргенлерин билдиреди бизге, алай ала жукь да урламайдыла. Болсада мен алгын да санаторийледе уручулукь бла кюрешген жаш бу аманлыкчылгя кыатышханына ишеки болуп, аны бла ушакь этеме. Сөлөше келип, мен анда кеси кёзюм бла кёргенме сени, дейме. Ол, кеп даулашмай, амалыгына женгидири, уручулукь бла кюрешген танышларыны атлары да айтдаы. Алай бла беш инсан Эссентукиде, Пятигорскда, Железноводскда санаторийледе солуганлары моклерин урлаганлары ачыкланады. Бирде ала Сочиге барып, тенгизни жагасында солугандыла.

Уголовный розыскда кыуулукь этгенлени кюннөнде

Текуланы Сейитни жашы Далхатын юсюнден «Заман» газетде жаза-жаза турганбыз. Болсада Уголовный розыскда кыуулукь этгенлени кюннөнде, ол а Россейде 5 октябрьде белгилениди, аны юсюнден энтта бир кере айтыргя кёлленгенбиз. Быыл октябрьде уа сыйлы ветеран уголовный розыскда ишлеп башлаганлы 60 жыл толады.

«Тюбеген чырмауланы хорлап, ишибизни толтурургя кюрешгенбиз»

Ахчалары бошалса, анда да уручулукь бла байыклангандыла, деп эсгереди ол.

Кисловодск бир неча районнга юлешингенди: «Буденовка», «Собачий хутор», «Тепелевка», аланы хар биринде аманлыкчы кыуумла болгандыла. Аланы арасында «Минутка» станция эм осалгя саналганды, аманлыкчыла анга кеслерини арасында «Опоимцы» дегенди.

- «Минутка» микрорайоннга мени 1969 жылда кёчюреди. Ишеги киришгенлей, криминал болумну тинтгенме. Алай бла анда юч аманлыкчы кыуум болганын тохташдырып, алгя башчылыкь этгенлени да билеме, деп эсгереди ушакь негерибиз.

Кеп жыланы районда жамауатны эки адам кюркютуп жашагандыла, аманлыкчыланы тилинде аланы атлары «Ташкент» эм «Ален» болганды. Дертли, аясуз, башхалагя ахырда кыайгырмаганла, бютунда уа бандитлики кюрөгя сыйенлеге койсюз бирле эдиле ала. Текуланы Далхатха, районну тамата оперуполномоченныйинеча, ма бу эки аманлыкчыгя кыажуа болургя да тюшгенди.

Опер кыаты адам болганды, алай законбузмаганды, тюзюкч бла ишленгенди. Аны бу ышанларына аманлыкчыла да багы бергенди. Бир жол а «Ташкент» Теку улугьа: «Жаланда санга ийнамама», деген эди. Алай бла криминал тамата, аманлыкчыла женгидирип, аны ючюн а сюдною жанындан женгилик жууаплыкь алганды.

Далхат Сейитович шахарны ОВД-сыны де-

журный бёлюкюню башчысы орунбасарыны кыуулугьунда да ишленгенди. «Биринчиден, оператив кыуум кыурап, барысына да тийишли буйрукчла береме. Биз уллу жетишимле да болдурганбыз, алай мен оперле бла байламлыгымы тас этмегенме, алгя болушханлай турганма», дейди право низамны ветераны.

Милицияда ишлеген жыллада Теку улугьа тинтген ахыргы уголовный ишни юсюнден сагынады. Зеленогорский элде кёлню тийресинде эр кишини ёлюго

табылгяны белгили этиледи.

- Аманлыкь болган жерге жетебиз. Эр кишини ёлюгюно кыатында уллу «байрамны» ызыларын кёребиз: аракь шешала, ашны кыалганы. Элде жашаганладан аманлыкчы этигенин кёргенлени излерге керек болганы баямды, алай нек эсе мени уа бу жерни тийресинде ёзеннге тартады. Элни тегерегине айланып чыгяма. Аллыма бир атлы малланы сюрюп келеди. Аны ызындан да бир жаш кызып, нени юсюнде эсе да хапар айтып келеди. Тейри, иш тюз туюлдо деп, жашны кыуулукь туюндон тутам. Ол а мурдарлыкчыны хапарын айта келе кереме. Жаш аманлыкчыланы да таныганды. Ма алай бла манга энчи сезимин ахыргы аманлыкчыны кысыха заманын ичинде тинтирге болушханды, дейди Теку улугьа.

1984 жылда Теку улугьа милицияны майору чында пенсиягя чыкьганды. Алай бюгон да ол бузукчулагя кыоштургя коймай, колониядан, тюрмеден сакьлаган, окургя керекди деп айтыртен жашла, ала уа энди юйорлени таматарыдыла, ырызлыкчларын айтадыла.

- Уголовный розыскда биз сегиз адам ишленгенбиз, таматабызны да кыошуп. Бирде кыйын да болганды. Алай борчларыбыз толтурганбыз. Бюгонлюкде уа уголовный розыскда кыйын, «чулганган» ишлени тинтирге тюшеди. Ол заманда, бюгонлюкде да бу кыуулукь кыйынладан бири болганлай кылады, дейди право низамны ветераны.

Ишленген кезиуде уа Далхат анга ышанлыгьан уголовный ишлени бирин кыалмай ахырына жетдиргенди, бузукчуланы ачыкчлап, терсликлерине жолукьдурганды. Мурдарлыкчла, урлаула, талауура, алач уллу аманлыкчланы 97 проценти тинтилип, ахырына жетдирилгенди, дейди Теку улугьа.

Быыл сыйлы ветеран 90-жыллыкь юбилейин белгилегенди, редакцияны атындан анга узакь ёмюр, саулыкь тежейбиз.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Магьаналы ушакь

«Жууаплыкь — ол иги ышанды, адамны бетин жерге кыаратмагьан»

Бу кюнледе Элбрус районну жер-жерли администрациясы таматасыны жашау журт-коммунал мулкжаны бла орунбасары Альберт Межгихов бла тюбешип, шахарны жылыу бериу кезиуге хазырылыгыны юсюнден ушакь этгенбиз.

- Альберт Мухамедович, жылыу бериу кезиу башланьыркыды бираздан. Процент бла айтханда, шахарны хазырылыгы не даражадады? Жылыу баргьан ызыланы ишленелерин бла кыалгьанларын сынап кёргенмисиз?

- Бусагьатда эм уллу кыайгыларьбыздан бириди ол. Онсегиз ызда гидравлика сынаула бардыргьанбыз. Бусагьатда Огьары Гирхожанда жылыу берген ызыланы тынгылы ремонту барады, 700 метр алышынганды. Ремонт ишлени ахырына алышынган ызыны узунлугьу 1700 болургя керекди. Жамауат эркинликсиз, кеслери алларына энчи котёлла салып барадыла. Бизни уа андан хапарыбыз да болмайды. Алай жылыу берир кезиуде биз алгыннгы кёрюмдөле кёл беребиз.

Сөз ючюн, кеп фатарлы юнго жамауаты, бирден энчи котёлла салып, кырал жылыуну алмазгя келишеле, биз ол заманда хапарлы болуп, ол юйге баргьан ызыгы жылыу берлик туюлбюз. Алай болмаса уа, саулайда юйге берген жылыуну асламысы зырафына кетеди дерге боллукьду. Жаланда саулай юнгоюно жамауаты бирча жашаган жеригизни администрациясыны, эркинлигин алгандан сора, керекли кыагытланы тизмесин жыйып, закон халда эркин этилтирге болады энчи котёлну хайырануун. Ол заманда сиз жыйган кыагытланы араларында газ

берген компанияны бла жылыу берген организацияны хапарлары боллукьду, сизни энчи котёл бла хайырангангыбызны юсюнден. Жылыу берген организация ол заманда сизге хайыранмагьан жылыуугьуз ючюн хакь жазыуну тохтатыркыды. 2012-2013 жыллада энчи иелеге да, котёлларын законну жоругьуна кере жарашдырып, хайыраныргя ыразылыкь, эркинлик берилип тургьанды. Андан бери уа, жаланда бир тюрлю сылтаула бла энчи халда болмаса, эркинлик берилмейди.

Биз бу жылыу берир кезиуге хазырлана, энчи котёлла салгьанлары терсликлерин кеп ачыкчлагьанбыз. Охо да, терс болдукь деген да кыайда... Даулашып, терсликлерин бююналына бир да алмайдыла. Аладан бири биринчи кыатдан ахырына дери баргьан битеулю биргыны (стоякны) кесип, битеп кыойгьанла кёлле болгандыла. Бир ызда жашаганла, сөз ючюн, беш кыатлы юйде ючюнчю кыатдагы алай кесип кыойса, башында жашаганлагя уа жылыу кыалай бла барыргя керекди. Алай бла жамауатны жарыуларыны бла тарыгыуларыны жарымындан асламы ма аллай терсликче бла байламлы болгандыла.

Жылыу баргьан ызыла эскиледи, кёбюсюне ремонт керекди. Барысын да бир жолгя алышшаллыкь туюлбюз. Анга кере,

жарыулары саулайын да жалчтыркыбыз деп айталайма. Алай, амалыбызгя кере, жылыу берип, адамларыбызны тынчайтыргя бек кюрештирикьбиз. Процент бла айтханда, бусагьатда районда 13 котельня ишлейди да, аланы 73-74 процентге хазыркыларын белгилейлыкьбиз. Алыкчя заманыбыз барды, ишле тохтаусуз бардырылдыла, жылыу ызыланы алышуу кыстаууду.

- Жамауат былтыр бек суукь болгьанын айтдаы. Быыл да адамла биягы алай болур деп кюркьадыла?

- Мен былтыргы кышда быллайда ишленгенме, ол жарыулары да билеме. Биз бардыргьан тинтиулеге кере, кеп котельнялары эски болгьанлары бла байламлы, буюрулгьан тенгли бир жылыуну бералмай тохтагьанын ангылагьанбыз, котёлланы эскиликлерин, аладан баргьан

быргьыланы да - алай. Саулайда жылыу берген система алышынгынчы, баям, жарысула бола турлукьдула. Алай бизни ышандыргьан неди десегиз, былтыр ол соруулагя кыраган компания алышынып, быыл кертти да жууаплы адамлары кыолуна тюшгенди. Хар керекли жумушха артык эс буруп, кемчиликлени чыгя баргьанларына кере, тюзетиле барыра деп кёлленпме. Бир да болмаса, абонентлени жарыуларына кыараган специалистле боллукьдула. Ала сансыз этмезле.

- Жамауат хайыранган жылыуну хакьын а кыалай телейди?

- Былтыр хыйла бла кеслерини борчларын кыырдырып муратда кёлле ётюрюкге сёлешип тургьандыла. Бирде уа, аллай тарыгыуу бла баргьанбызда, юйю жылынмагьанын айтып со-

елгенди иеси. Батарейлеге тийсег а - жылы. Бусагьатчыкьда келгенди жылыу деп, кыуулугьа изленгенле да болгьандыла.

Былтыр биз право сакьлауучу органланы кыатышдырмагьанбыз быллай низамсызлыкь бла кыажуа кюрешире. Быыл а аллай кезиле болсала, ала жууапха тартылыпдыла. Алай борчсуз, заманында тёлеген абонентле да кёлдүлө. Жууаплыкь - ол иги ышанды, адамны бетин жерге кыаратмагьан.

- Жамауатны дагыда суу бла байламлы жарысула тынгысыз этдиреди. Сиз анга не дейсиз?

- Бир кезиуде жамауатны асламысы нек эсе да сууну хакьын тёлемей башлагьан эди. Сылтаугя уа, телерибизни излей эселе, чырмаусузу суу берип да кёрсюнле, дегенни тутхандыла. Аланы бир жаны бла ангыларгя боллукьду. Алай биз ол ауарадан да чыгя барабыз. Былтырдан башлап айгя бир кере тохтабыз сууну. Ол да стандартха келишеди. Энди уа жаланда чырмау болгьан районну сууну тохтагып, саулай шахарны суусуз кыюймаз амалыбыз барды. Огьары эм Тёбен Гирхожанда, Ауулда, ФЗО-да да быргьыла алышнадыла. Кысыха заманда бизни шахарыбызда бла районбузда суу бла байламлы жарысуу азайыркыды деп, бек ышанабыз.

Ушакьны **ТЕМУКУЛАНЫ Асият** бардыргьанды. **СУРАТДА:** (солдан онгга) Мурат Семёнов бла Альберт Межгихов ишчи сорууланы тинтедиле.

«Къарачай» газетни 100-жыллыгына жораланып Карачаевск шахарда орналган къырал университетде илму практикалы конференция бардырылганды. Аны баш темасы миллет тилдеде чыккыган басманы бююнлюкде хали эмда айныу жолу деп алай болганды. Къабарты-Малкъардан конференцияга «Заман» газетни баш редактору Къонакъланы Хасан бла Гуманитар тинтиуле институтуну къарачай-малкъар тил бөлүмюню таматасы, филология имулану доктору Мусукланы Борис баргандыла.

Жыйылыуыга илму бла кюрешгенле, жамауат биригиулени оноучулук, журналистле, устазла эмда миллет газетлени айныуларына себеплик этген жамауат биригиулени келечилери къатышкандыла. Университетни ректоруну къуулугун толтургъан Ездэнланы Таусолтан конференцияда сёлеше, миллет тилдеде чыккыган газетлени ана тиллени сакъларга уллу магъаналары болганын чертгенди. «Къарачай» газет да ол жууаплы жумушуну 100 жылны ичинде тамамлап келеди, халкъны миллет энчилигини, жашау турмушуну юсюнден таймай жазады, дегенди.

Конференцияда газетни тарыхына эм айныу жолуна жораланып докладла да этилгенди. «Къарачайны» баш редакторуну къуулугун толтургъан Къоркъмазланы Салима Къарачай-Черкес Республиканы миллет газетлерини 100-жыллык тарыхларыны эм бююнлюкде ишлерини юсюнден айтханды. Газетле ана тилни сакъларга эмда миллет маданиятны айнытыуыга уллу къошумчулук этгенлерин белгилегенди.

Къонакъланы Хасан миллет газетле 100 жылыны ичинде халкъны харкюнлюк тарыхын зарфха салып келгенлерин, аны къогосю болганын, миллетни маданият

Конференция

Миллет газетни сакъларга эм айнытыу амалланы сюзгенди

хазнасын туура этиу жаны бла уллу иш бардыргъанларын чертгенди. Къарачай-малкъар тилде чыккыган «Къарачай» бла «Заман» газетле мындан ары да ана тилни сакъларга эм айнытыуыга аслам эс бурлукъларын, газетни коллективи уа эки къарындаш халкъны арасында маданият байламлыккыны жюрютторге къошумчулук этерге хазыр болганын белгилегенди.

«Бек башы биз газетледе басмаланган материалларыбыз бла окъуучуларыбызны къуандырыуыга, аланы санын жылдан жылга кебейте барырга керекбиз.

Муратыбыз «Къарачай» эм «Заман» газетлени хар таулу юйюрге алырга этиудю», – дегенди ол.

Черкес тилде чыккыган «Черкес хэку» газетни баш редактору Люсана Абидокова, «Къарачай Алан Халкъ» жамауат биригиуно таматасы Боташланы Сулайман, профессор Къойчуланы Аскербий, Сары-Тюз элли школуну устазы Доюнланы Абдурахман эм башхала къарачай тилде газетни миллетни тарыхын сакъларга уллу магъанасы болганын, издание мындан ары да окъуучуларын ахшы хабарла бла къуандырып турлугун айтхандыла.

Мусукланы Борис газетни къарачай-малкъар литература тилни тюз хайырланууна, сакъланууна эм айнытыууна уллу къошумчулук этгенин юлгюле келтирип айтханды. Илму жаны бла да конференцияны магъанасы барды, «Къарачай» бла «Заман» газетлени 100 жылдан бери этген ишлерин сюзерге онг болганын да айтханды Мусук улу.

Конференцияны пленар жыйылыуу бошалгандан сора, иш «Къарачай» газетни чынтты шубёллары бла бардырылганды. Газет сау жылны ичинде къурагъан тюрлю-тюрлю конкурслагга къатышып, алада хорлагъанлары бир къауумуна Салима Хасановна сауғала юлешгенди эм сау жылга газетте хакъсыз жазылырга сертификатла бергенди.

Андан сора регион миллет газетлени шендюго заманда айныуларына эм проблемаларына жораланган «тёгерек стол» бардырылганды. Анга къатышханла информация органлада электрон амалла аслам болуп хорлай баргъанларына да къарамай, 100 жылдан аслам тарыхлары болган миллет газетлени мындан ары да сакъларга, не да этип айнытыуыга кереклисин чертип айтхандыла. Ол санда газетни келечилерин жаш тёлю бла тири ишлерге чакыргандыла. Газет ол аз саны миллетлени белгисиди деген оюм да айтылганды жыйылыуда.

Бардырылган конференция «Къарачай» газетни тарыхында биринчи кере болганды, аны бла бирге миллет басманы, къарачай-малкъар тилни айнытыуыга уллу къошумчулук этерге боллугуна, аны ишине къатышханла уа бир бирден сынау алгъанларына сёз да жорды.

Х. АЗРЕТОВ

Жыйылыуу

Тишируну саулугуна къайгыра

КъМКЪУ-ну ишчилери «Акушерствону бла гинекологияны магъаналы соруулары» деген конференцияга къатышкандыла. Ол Бийик медицина технологияланы республикалы арасында бардырылганды, къурагъанла уа бу араны эм КъМКЪУ-ну медицина академиясы эдиле.

кёп жангы зат эшитгенди, башха жерледен келгенле бла танышып, ишлеринде жетишимлерин эм жарсыуларын да сюзгендила.

Асламысында форумда хапар жангы диагностика амалланы юсперинден барганды. Бусагъатда медицинада бек магъаналы жерни аппаратура алады, аны хайырындан халатсыз диагноз салырга онг барды. Медицина илмуланы доктору, профессор Ездэнланы Зухра бла медицина илмуланы кандидаты Шауаланы Венера гинекология аурууланы багъыуда жангы затланы юсперинден айтхандыла. Сёз ючюн, хроникалы эндометритни юсюнден.

Дагъыда конференцияда врач-акушер-гинеколог Александр Булат, диагностика эм молекулярная биология жаны бла эксперт Ольга Шипулина (Москва) сёлешгенди.

Специалистлени оюмларына кёре, тишируну саулугу аны къалай жашагъаны бла байламды. Санкт-Петербургда Репродуктив саулуккы арасыны специалисти Ринат Темирбулатов диспансеризация тишируланы кёп аурууларын ачыкъларга болушханын билдиргенди. «Алай анга кёл салып бардырырга керекди, жарсыуыга, бусагъатда диспансеризация тийишли даражада ётмейди», – дегенди Темирбулатов.

Араны мурдорунда быллай конференцияла төрели болгандыла. Ала специалистлени усталыкъларын ёсдюрюуге къошумчулук этедила.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Шагырейлениу

Жарыкъландырыуу жолоучулукъ

Къабарты-Малкъар къырал аграр университетде быйыл «Электроэнергетика и электротехника» усталыкыга юйретип башлагъандыла. Ол бөлүмю окъуучуларын «Нальчик-110» подстанцияга элтип, иш къалай къуралганын, анда не тюрлю оборудование болганын кёрюзгенди.

Бу подстанция «Аскер махтаулыккыну энергообъекти» деген даражадады. Ол атны анга берирча башламчылыкъ «Россети Шимал Кавказ» биригиуден чыккыганды, аны Уллу Ата журт урушуну кезиюну тарыхында жигитлик бетлени эсде къалырча этерге умут бла.

«Нальчик-110» подстанция 1936 жылда ишлеп башлагъанды. Ол урушуну кезиюнде Нальчикде жашагъан жарым жюз минг адамны эмда бир нечча предприятияны электрочюк бла жалчытып турганды.

Шендю уа анда жангы оборудование ишлейди. Ол тынгылыды, ышангылыды, кеси да бизни къыралда жарашдырылганды.

Студентлеге республиканы электрочюк системасын тий-

ишдирген затланы кёрюзтүрүвование ишлейди. Ол тынгылыды, ышангылыды, кеси да бизни къыралда жарашдырылганды.

УБАШЛАНЫ Мурат.

Итинулюк

Фахмуларын сабийлеген аямагъанла

Огъары Жемталаны Чубокъланы Алий атлы мектепде ахшы, билимни устазла кёпдюле.

Бу суратдагы педагоглары коллективде намыслары, даражалары уллуду. Сабийлени окултууда тюрлю-тюрлю жангы амалланы кенг хайырландыла.

СУРАТДА: (солдан оннга) Занкишиланы Фатимат, Таукенланы Танзила, Къадырланы Лейля, Занкишиланы Анжелика.

МАМАИАНЫ Алий.

Жашпа аскерде

Ата журтларын кьоруулау — сыйлы борчлары

Чечен Республикада Росгвардияны управлениясында таулу жашланы уллу кьаууму кьуллаук этеди. Аланы арасында Созайланы Ачемез, Токумаланы Элдар, Малкьондуланы Кьайсын, барысыны да атын-тукьумун санар онг жокьду, алай аскерчи нёгерлерини арасында таулу жашланы кьаууму Б-17 деп белгиледи. Аладан бири Созайланы Зауурбекни жашы Ачемез бла телефон бла ушакь этерге онгубуз болганды.

Ол айтханыча, кюч ведом-стону батареясында 18 таулу жаш барды. Ала бирге кьуллаук этгенли эки жыл толганды. Бу кезиуде аскерчиле энчи тактика жаруладан ётгендиле, тийишли сынау, аскер билим жыйгандыла.

– Бюгюнлюкде сермеш бардырыу, аскер кьауумгьа таматылыкь этиу жаны бла битеу керекли сынауубуз, билимбиз барды. Таулу жашла барыбыз да энчи аскер операцияда болганды. Жууукь кюнледе уа аскерчилени бир кьаууму Управленианы таматасыны биринчи орунбасары полковник Султан Рашаевни башчылыгында СВО-да кьауумну алышыргьа хазырлана турадыла. Ол сынаулу, хар аскерчи ючюн кьайгыргьан тамата болганын айтыргьа союме, – дегенди ол.

Кавказ миллетлени арасында кьарындаш байламлыкьла ёморлени теренине кетедиле. Ала бюгон да сакьлангандыры уллу байлыкьды. Ма таулу жашлагьа да Чеченде ариу тобегендиле. «Командирледен бири, Ваха Витаев, ол бизден таматады, таулула болганыны бызы билгенде, Малкьаргьа бара-келе тургьанын, анга ариу тобегенлерин кёлю кёторюлюп айтханды. Таулу миллетни бюгон-бюгече да унутмагьанма дегени бек хычыуун кёрюнгенди. Ол оьурлу, дин тутхан, сыйлы адамды», – деп чертеди Ачемез.

Аскерчилени арасында миллетлеге колешиниу жокьду. Чеченлиле, таулула, осетинлиле, башхала да бир юйорча жашайдыла. «Биз ары энди тошгенде кьысха замандан 28 март – Таулуланы жангырыууну кюню болады. Чеченли кьарындашларыбызы да чакьырып, байрам этген эдик. Чеченлиле адепли, намыслы, уллугьа-гитчеге кьаты жашладыла. Арабызда жылыулыкь барды. Тамата тёлю уа

кёчюнчюлюкде таулула бла чеченлиле бирге жашагьанлары, туз-гыржынны юлешгенин биледиле», – дейди жаш.

Шёндюго заманда Ата журтну кьоруулауу усталыкь артыкь да сыйлы болгьанын белгилейди ушакь нёгерибиз. Энчи аскер операцияда уа жашларыбыз кьыралыбызын жалынчакь-сызлыгыын, келир жашауун сакьлайдыла.

– Власть органла, аскерлерибиз да жаш тёлю вузлада окурча, айнырча, халкьыбыз мамырлыкьда, кьолайлыкьда жашарча, алгьа ышангылы кьарарча кьолдан келгенин этедиле. Кёзге кёрюнмей эсе да, кьоруулау система сау кюнню ишлейди. Аскерде кьуллаукь этгенле аны биледиле. Эр кишини жери шёндю аскердеди. Тыш кючле кьыралыбызын чачылырын соедиле, алай ала муратларына жеталыкь туюндюле, – дейди ол.

Интернетде «Родина зовет» журт жорюйдю, анга кёпле тынгылагьандыла. Макьамын, назмусун да Ачемез жазгьанын айтыргьа союме. Жырни сезлери эсине кьалай келгенлерин да сурагьанма жашдан. «Бир жумуш бла таксиде барама. Аны водители чеченли эр кишини кёзлеринде ол жашауунда кёпню кёргени, сынагьаны эсленип тура эди. Аны бла ушакь этгенимде, ол Чеченде болгьан урушну кьыйынлыкьын, ол жыллада халкь бек апчыгьанын айтды. Аны кьарындашындан туугьан СВО-да болгьанын да сагынады. «Биз уруш не болгьанын билебиз», – деген сезлери уа эсимден кёп кетмей тургьандыла. Донецк, Луганск бизден узакь туюндюле. Алада сегиз жылны ичинде мамыр адамланы, сабийлени кьыйнап тургьандыла, анда муслиманла, христианла да ачыгьандыла. Аны битеу дуния билгенди, алай жукь да болмагьанча этип,

кёзлерин жабып тургьандыла. Ол чеченли эр кишини айтханы, мамыр адамланы ачыгьанлары, дагыда СВО-да бизни жашла кёргюзтген жигитлики да жырда айтыргьа кёлленгенме. Биринчи бир-эки тизгин келгенди башыма, ызы бла макьамын да

салгьанма. Аны эшитгенле кёллерине жетгенлерин айтадыла, – дейди Ачемез.

Аскерге дери уа ол кёп тюрлю жерде ишлегенди, чыгьармачылыкь бла да кюрешгенди. Ол айтхан жырлагьа Интернетде тынгыларгьа онг барды. Алай бир кезиуде ол аскерде кьуллаукь этиуню айыргьанды. Билип этгенме сайлаууму, анга бир кере да сокурманмагьанма, дейди ол ушагыбызда.

– Кьаршы жууукьларымы арасында аскерчиле кёпдюле. Анамы кьарындашы Этезланы Махмут аны биргесине кьуллаукь этерге чакьыргьанында, ыразы болгьанма. Бизни тёлуге жууу-плы эм кьыйын ишни толтурургьа тошгенди – туугьан журтубузу сакьлау, кьыралыбызын айнытуу, – дейди ол.

Ушагыбызын ахырында Ачемез жаш тёлуге миллетибизни адтелерине-тёрелерине кьаты болургьа, Ата журтубузну сюерге, халкьны тарыхын билерге чакьырады. «Кавказда Совет Союзу биринчи жигити таулу жашды – Байсолтанланы Алим. Ол кишилики юлгюсюдо барыбызгьа да. Миллетибизни аныча батыр адамлары кёпдюле. Бюгон а аскерде, право низамны сакьлауда, чекчи органлада кьуллаукь этерге онг барды. Аскер эр кишиге усталыкь, билим, айныу, жашауда ышангылыкь береди. Энчи аскер операция, аскерде кьуллаукь этиу уллу билим, сынау береди, аны мамыр жашауда, миллетибизни айныуна хайырланыргьа хазырбыз», – дейди ол.

Таулу жашла уа Телеграмда «Мы – Россия» деген ат бла канал да кьурагьандыла. Аны бардырыргьа заман кёп туюндю, болсада анда аскерде кьуллаукь этген жашларыбызын юслеринден билдирерге муратлары барды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Журтубуз

Кьарча таш

Мындан бара, Кьарт Журтха жетмей, Кьобан сууну сол жанында уллу кьара таш барды, жанында да гитче таш. Уллу иш этерден алгьа бурунну жигит Кьарча, ол ташха минип, сагыш этгенди дейдиле. Кьобан суудан узакь туюндю. Черек ненча кере кьуторууп келген эсе да, ташха заран этмегенди. Арт кезиуде уа аны тегерегин тапландыргьандыла. Тийреси бек ариу болганды.

Анга Кьарачайны кьадау ташы дейдиле. Аны айта келгеним, таурухлу Кьарча бла байламлы бизни жаныбызда да бир ташны хапары жорюйдю. Аны юсюнден ары дери да эшите тургьан эдим, эски элибиз Кьызгенин кьатындады ол деп. Барамам да кьурумай, баралгьан да этмей. Алай бла заман озгьанды. Кёп болмай а эрттегили шухум Солтанланы Магомет бла ары тебирейбиз.

Кьызгенин кьатында бизге Ёлмезланы Абдул-Керим туюбейди. Кьарча ташны кьаида болгьанын ол биле эди, кёрпюзторге да айтады.

Кьызгенин эрттегили эллерибизден бири. Мында Байдалары, Полюйлары, Курданлары, Ёлмезлары, Геккилары жашагьандыла. Малкьар халкь Азиягьа кёчюрюлгенден бери чачылыпды. Оюлгьан юй кьабыргьала, таш хунала анга шагатдыла.

Элни баш жанында бийик сыртда уллу тёртгюл таш бар-

ды. Аны бери аллында чырпыла, кьайын тёрекле, наратла ёседиле. Ташдан кьарасанг, Басхан аузуу иги да энишге дери кёрюнөди.

Деменгиле Кьарча, ташны юсюнде олтурууп, кёп сагыш этгенди. Нёгерлери бла халкьгьа керек ишлени юслеринден оноулаша тургьанды. Андан бери анга Кьарча таш дейдиле.

Аны кёпле да биле болмазла. Жолдан кенге, бийикдеди. Башында айтханыбызча, бир жанында бийик тёрекле да ёседиле. Алайгьа бир белги салына тийишли эди, эсде кьалырча эм сакьланырча.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Мадарымлыкь

Кьол уста

Огьары Жёмталада жашагьан Манияланы Мухарбий бла Ботталаны Расул кьол усталыдыла.

Биз элге келгенде, Ботта улу, мотоблогуна да минип, бахцасына кетип бара эди да, аны ишиден бёлюрге болмадыкь. Манияланы Мухарбийни уа кенг арбазына киргенлей, ол шёндю не бла кюрешгенин ангылап кьойдукь – ташладан кесилип кьалгьанладан гитче столчукь эте тура эди. Сора ол бизге кёп болмай ишлеген шинтикчкени, бичакьгьа агьачдан этген кьынын да кёрпюзтдю.

– Жеркден, тыкьрдан, кьоз терекеден этилген аякьла бютюн ариу, чыдамлы да боладыла, – дейди кьол уста, ишлей тургьан столуна да бёлуне. – Сынжырлары бла бир тынгылы

аякь этген эдим да, аны экиге айланган эгечим Чеченланы Людмилагьа бергенме да, ол аны асырап турады.

МАМАЙЛАНЫ Алий.

Көрмюч

Миллет байлыгыбызны тамашалыгы

КЪМР-ни миллет музейинде Мечиланы Кязим тууганлы 165- жыл толганына аталып Къарачай-Черкес Республиканы сыйлы суратчысы Ездэнланы Аминни бла аны юй бийчеси Маринаны кийиз кёрмючлери ачылганды.

КЪМР-ни миллет музейини болжал халда таматасыны күүлугун толтурган Феликс Након, «Бирлик» жамаат организацианы башчысы Сумайланы Ахмат, коллекционер эм кырулушчу Локияланы Рашит эм башчала суратчылары энчи кёрмючлери бла алгышлап, ала жаны жетишимлеге жетериклери

кесине тартады. Къолунга алып, сабийнича, хар ишни чайкъаргъа, бетинге салыргъа. Тёзалмай, бирин къолума алганлай, музейни ишчиси: «Жарамайды экспонатлагъа тиерге!» – дейди. Айхай, мен ол жорукну бек аламан билеме. Алай Ездэнланы Аминни бла Маринаны ишлеринде аллай бир мактам барды, сен аны эшиттен этесе, сора алагъа тийсенг, бир сейирлик дуниягъа атлам этерикча, алай кёрюнеди. Битеу кёрмючге келгенде, жомакгъа тыошгена, ышара эдиле. Аналарыбызны, ынналарыбызны дунияларын саугъалаган уста айтхан затла бек

рал университетни бошаганма, сабийлени сурат ишлерге юйретирге керек эдим. Алай алгъа къарын-дарларым бла бирге фарфор бла кюрешип башлагъан эдим. Кесибини «Ездэн» деген сувенир фабрикабыз барды, – дегенди Амин. – Кёрмючледе кийизле кёрюп, аланы этерге юйренирге сюеме. Биринчи дёрслени атам бергенди, ол сабийлигинде къарачайлы тишируула кийизлени къалай этгенлерин кёргенди. Артада, битеу болгъан литератураны окугъан, тинтген бла чекленмей, къарачай эм малкъар эплеге барып, абадан адаманла кийизлени юслеринден айтхан затларын жазып алгъанбыз. Сёз ючюн, кийимле неда адырла болгъан тапканы жапхан жыйгъыч кийизни чачаклары къалай этилени билген адамны бек къыйналып тапханбыз. Кёресиз да, айтылып, этилип турмагъан затла унутулуп къаладыла».

Къарачай-малкъар халкъны тарыхы толу боллукъ туюнюдню, кийизле унутулса. Бир-бирле: «Амин, кийиз тишируулары ишди», – дегендиле. Алай бююн миллетибизни унутула, кыруй тургъан кийиз усталыгына жангы тыгъан берир, айныр ючюн, уллу кишилик, ата-бабаларыбызгъа сыймеклик да керекдиле.

Кёрмючню ачылыуунда къыска сёзюнде Ездэнланы Амин: «Мен биринчи кийизлеримни этгенден сора, амам, жаннетли болсун: «Амин, кийизле бла кюреш», – дейди. Мен а: «Угъай, Атагъа болушурга керекме», – дейме. Кертиси бла да, атам билеклик этерге, не ишинде да къатында болурга итине эдим. Амам а кинчи кыйтарып айтды: «Атам бла мен селеширме, бу башлагъан ишини

къойма», – дейди. Мен аманай айтханын этгенме», – дегенди.

Аминни эгечи Асият кёрмючде къызы Мадина бла эди. Асият – ландшафт дизайнер, Мадина уа архитекторду. Асият: «Атабыз Хаджи-Исхакъ агъач уста эди, хакъсыз адамлагъа керекли затланы этип тургъанды. Жарсыугъа, анабыз Шамшият къарындашымы уллу кёрмючлеге къатышханын кёрменди, жаннетли болсун, атабыз а кёргенди. Юйде биз да, жуукъларыбыз-тенглерибиз, бизни танымагъан адамла да Аминнге ырадыла, бек кеп ариу сёз зшитибиз», – дегенди.

«Сиз онлайн курса кырап неда бетден-бетге сабийлени усталыгыызгъа юйретемисиз?» – деген соруугъа Амин: «Юйде сабийлени юйретгенбиз», – деп жууаплагъанды. Алхаз, Руслан, Аделя кёрмючлеге къатышдыла, кеп дипломлары, ыразылыкъ къагъытлары бардыла. Аделя биринчи кийизин алты жылында этгенди.

«Кёрмючде жюн къошун алай сейирлик эди! Иничке жаулукъ, къыйырлары уа – кийиз голле. «Павлин» – жюз тюрлю торсионлю. «Ата журтха къайтыу» – къууанчдан, насыпха ийянуудан толлу. Жюн голле, къойла, таула, къыйчула: бизни миллетибиз – жюн суратлада!»

Бу кёрмючде хар бирибиз да сагъыш эте эдик: бармыды къарачай-малкъар кийизни тамбалагы кюнню огъесе жокъмуду? Тюнеме бар эдиле юйлерибизде кийизле, тюнеме сау эдиле ынналарыбыз – аппаларыбыз, ол бары да тюне-недени кваллыкъ болур огъесе биз жашауубуздан кетгенлерибизге, аланы усталыкларына да жер табалыкыбызмы?!

Аминнге: «Эрте бар эдиле кийизле, уллула! Сизни чыгъармаларыгъыз боюла бла этилген суратлагъа ушаш гитчеледиле. Тереге кере нек ишлемейсиз?» – деп соргъандыла. Ол: «Мен кийизлерим бла жетерге кюрешген муратларымдан бири – къарачай-малкъар халкъны культурасын дуниягъа баям этюидю, ол жарык умутуда жол бирди – кёрмючлеге къатышыу. Алай кёрмючлеге къатышырга къепле сюедиле, заллагъа битеу сюйгенле да сыйындайдыла. Кийиз уллу болса, ол иги иш болса да, кёрмючге сыйынмай къалырга болады. Гитче болса уа, анга жер тапхан тынчыракъды», – дегенди. Къарачай-малкъар халкъны ёмюрлени тереинден келген накъышлары Ездэнланы Аминни бла Маринаны хайырларындан почта маркалагъа да тыошгендиле, ала «Россеини къол искусство» деген серияны чеклеринде кийизлеге аталгъан маркала чыкъгъандыла. Аланы биринде маркада жыйгъыч кийиз суратланганды. Дагъыда Амин бла Марина къыз-чыкъларына атап этген «Аделя» кийиз а «Россеини суратлау искусствосу» деген альбомгъа киргенди.

БАЙСЫПЛАНЫ Марзият.
Суратланы **МАМАЙЛАНЫ**
Алий алгъанды.

не ийналарынын билдиргендиле. Къаллай бир жылыу бар эди хар иште, къаллай бир ариулукъ? Хар бирине тиеригинг келе эди: жюн

сейир эдиле: адам күүлукъ этген ишине къадары къалай тюбешдиргени сейир болмай амалы жокъду. «Мен Алийланы Умар атлы къыс

Ачылыу

Муратлары – бютюн жетишимли болургъа

Сабийлени бла жаш тёлню чыгъармачылыкъ арасында къууанчы халда Орус география обществу (РГО) жаш тёлню арасы ачылыгъанды. Анда, Туризмни битеудуниа кюнюне аталып, «РГО-ну жаш тёлню къымылдауу. Жангыртылыу» деген сессия да ётдюрюлгенди, аны чегинде обществу федерал проектлерини юсюнден да айтылгъанды. Жыйылыугъа республиканы Парламентини орунбасары Жанатайланы Салим, обществу жаш тёлню бла ишлеужаны бла бёлюмюно башчысыны орунбасары Дарья Кабанова, регионну жаш тёлню ишлери жаны бла министрини орунбасары Ахметланы Артур, РГО-ну жер-жерли бёлюмюно келчилери да къатышхандыла. Араны ачылыууна Къабарты-Малкъарны Пра-

вительствоосуна келчилери, университетлени бла институтланы башчылары, РГО-ну жаш тёлню къымылдаууну алчылары да келгендиле. Байрам обществогъа жангы кирген адамлагъа шагъатлыкъ къагъытланы берюден башланганды, ызы бла кыруа комитетни биринчи жыйылыу болгъанды. Анда тамамланыллыкъ ишлени планы бегитилгенди эм Къабарты-Малкъар кырал университетде тауланы сюйген адамланы клублары ачаргъа оную этилгенди. «РГО-ну жаш тёлню къымылдауу. Жангыртылыу» деген сессияда Дарья Кабанова Къабарты-Малкъар обществу толтуруучу дирекциясы бла къыска байламлыкъла жюрютгенин, федерал эм регион проектлени толтуруугъа уллу магъана бергенин чертгенди.

«Алай бла республика РГО-ну ишине къатышханын, анга уллу кёллю болмагъанын кёрюзтеди. Жаш тёлню ара да бу жаны бла ишлерикиди», – деп къошханды ол. Дарья Кабанова Жаш тёлню араны башчысына Мокъаланы Тенгиз – краевед, журналист, «Альтаир» клубну таматасы – айырылгъанын да туура этгенди. Быллай жууаплы ишни ышанылгъанына ыразылыгъын билдирип, Тенгиз обществу жаш тёлню къымылдаууну айнытыргъа къолдан келгени аямазлыгын айтханды. – «Альтаир» официал халда ишлеп башлагъанлы жети жыл болады. 2017 жылгъа дери бир жыл алгъа ачылгъан эдик, андан бери Орус география обществу уллу юйорюне киребиз. Ол кезиуде аллай бир сейир башламчылыкъла бардыр-

лыкъбыз, унутулмазлыкъ жолочулукъла кыруарыкъбыз, деп эсиме да келмегенди. Анча жылны ичинде ишибизге кеп минг жаш адам къатышхандыла, жоэле бла саналгъан проектлени толтургъанбыз, аслам сюжет, репортаж, ролик эм интервью жарашдыргъанбыз, аланы иги кесеги федерал каналлада бла сайтлада кёрюзтолгендиле. Кеп унутулгъан неда ары дери республикабызда болмагъан жумушланы тындыргъанбыз, юлгюге дорбунланы тинтиу бла кюрешгенбиз. Тиритс-краеведение ишибиз бла байламлы таулагъа ёрлегебиз, билим берю, патриот эм этнография ишни толтургъанбыз. Недең да бег а бу башламчылыкъларыбызны жаш тёлню да сюйгени кы-

уандырады. Общество жаш адамлагъа айныргъа, Ата журтларыны тамашалыкъ табийгатыны бла къудуретини юсюнден не къадар кеп билерге онг береди. Бу араны ачылыуу бла уа энта да кеп сейир проект кыруарыгъыбызгъа эм толтуруугъа ышанама. Манга эм магъаналысы бизни сынамыбызгъа таяна, бютюн кючлю, билимли, ишибизни андан ары бардырылыкъ адамланы жазырларгъады, – дегенди Мокъаланы Тенгиз.

Арта Дарья Кабанова республиканы курортла эм туризм министри Мурат Шогенцуков бла да тюбешгенди. Ала жаш тёлню проектлени бардырууу, жуукъ заманга тамамланыллыкъ ишлени юсюнден селешгендиле, Мурат Шогенцуков а ведомствону жанындан себеплик боллугун белгилегенди. Араны ачылыуу Жолоам-Бызынги аузугъа жолочулукъ бла бошалгъанды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

<p>Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан</p> <p>РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зукура, УЛЪАШЛАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приёмный – 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь – 40-28-97. Секретариат – 40-93-62. Корректорка, специалистле – 42-63-52. Газет Басманы эм асламын информацияны эркинликлерин кыруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди. Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893 Газетни басмагъа "КЪМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди. Газет "Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а</p>	<p>Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА: Кульчаланы Зульфийа - дежурный редактор, Кучукъланы Сафият, Кетенчиланы Зульфийа - жууаплы секретары орунбасарлары: Зезаланы Лида (2,9-чу бетле), Бийчеккуланы Жаннета (1,3,4,12-чи бетле) Ахметланы Люаза (10,11-чи бетле), – корректорла. Тиражы 1721 экз. Заказ № 2149 Багъасы эркинди.</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5 электронный почтасы: elbr_50@mail.ru</p>
--	--	---	--